

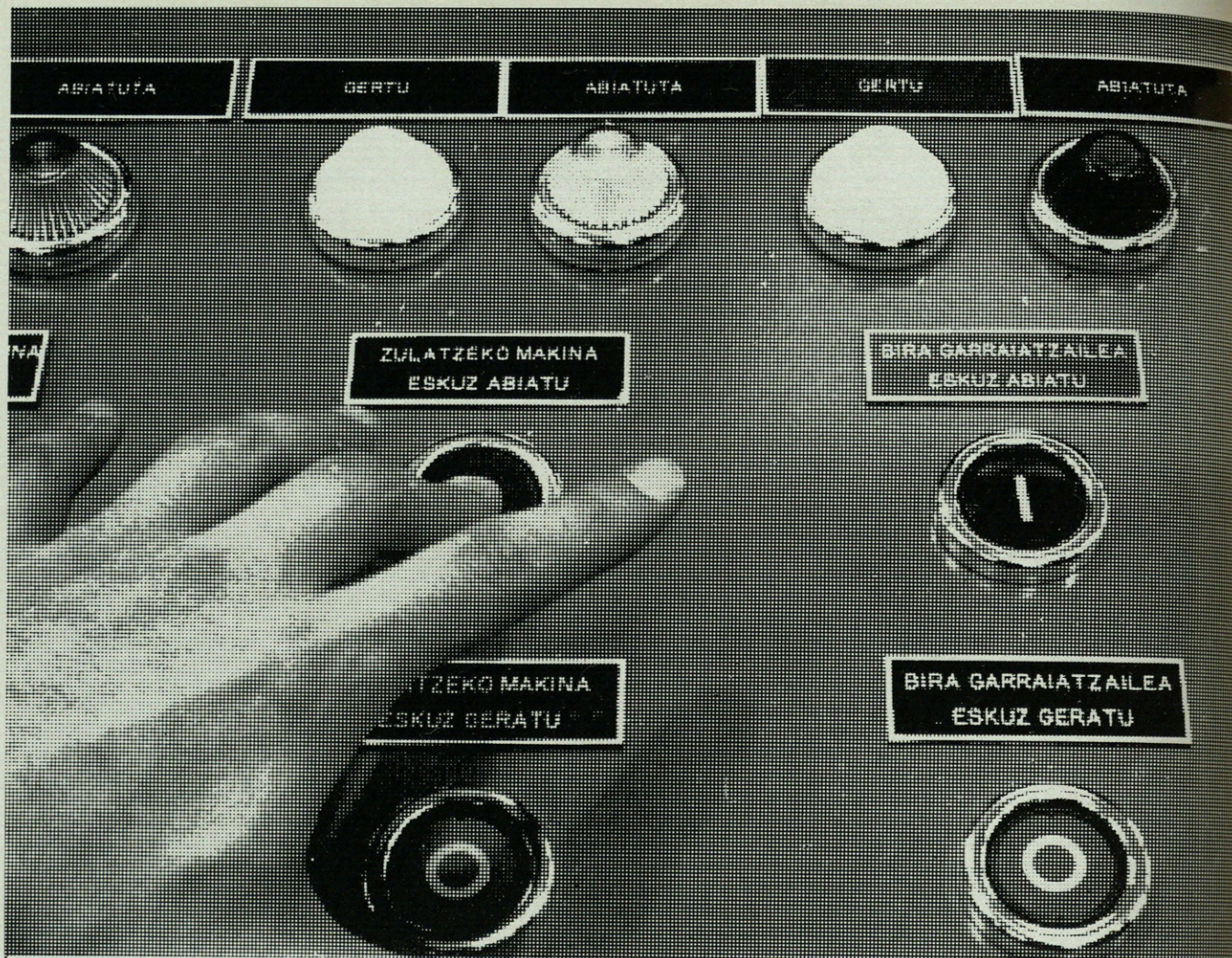
zeruko **ARGIA**

1978-Maiatza-21-XLI garren urtea 785 zenbakia 50 pez

AMNISTI – ASTEA

Gure lantegietan ere Euskaraz.

EUSKARA baserri hizkuntza
dela uste duenik ba da oraindik ere.
Baina, hiru euskaldunetatik bi,
kalean bizi gara.

Beraz, gure kaleak EUSKALDUNDU behar ditugu;
lantegiak, adibidez.

Oñatiko FAGOR INDUSTRIAL-ean
egin duten bezala, makina izenak, lantokiak,
bulegoak, zerbitzu orokorrak,
aldagelak etab., euskeraz ezarri.

Folklore hesparuko loturatik egunorotako
bizitzaren maila guztietara ekarri eta egokituz.

Izan ere,
EUSKARA BIZI BAIT DA, eta zorionez bizi!

Euskara indarberritzearen alde
CAJA LABORAleko gizarte ekintza saila.

CAJA LABORAL POPULAR
LANKIDE AURREZKIA

EUSKADIko KUTXA

Berriro ere Euskadi giza-odolez gorritu eta busti da. Azken odol-tanta isuri denik ere ez dirudi, zoritxarrez. Guztion gogoia odolirik ez isurtzea izanarren, oraingoz ez da hori lor dezakeen irtenbide eta erabaki sendorik ikusten.

Gizonaren bizia sakratua da. Inork ez du inor hiltzeko eskubiderik, errepikatzen da sarraski bat gertatzen den bakoitzean. Gizonari, edonor dela ere bizia zor zaio. Haundiak eta txikiak, zuriak eta beltzek badute bizitzeko eskubiderik. Eskale eta ijitoen biziak haundizkienak haina balio du. Hori guztia errepikatzen da, behin eta berriz.

Baina egia sakon horretan ez du gizarteak sinesten. Milioika hiltzen dira urtero goseak eta mixerian. Aldo Moren heriotzak beste milioika horien heriotzek baino ikara eta gaitzespen gehiago sortzen du gure gizartean. Aita Santuak berak ere belaunikaturik eskatuko du honelako gizon ospetsuen bizia.

Hotzean, gizon guztien biziak berdin balio badu ere, gure bihotzondoan eta jokabideetan ez du berdin balio. Afrikako eremuetan hiltzen diren milaka beltzek baino gehiago eraso-tzen digu atalondoan zerraldo erortzen denak. Garbiago esanik, ordenazaintzaileentzat eta beren aldekoentzat ordenazaintzaile baten biziak ikaragarritzko balioa du, baina euskal borrokari batenak zakurrarenak hainbat balio du. Eta alderantziz, ETAKoen aldekoentzat ordenazaintzaileen biziak ez du ezertxo ere balio.

Munduko agintari guztiak beren onetatik irtetzen dira haundizki baten bizia arriskuan dagoenean. Aita Santuak berak ere errosario bedeinkatu batez lasatu nahi izan zituen Burgosko hauzian heriotz-zigorra beren gain zuten borrokarien familiakoak. Ezpainez, mihin-gainez, denok aitortzen dugu: gizonguztiak berdinak dira. Baina gero jokabideetan, zein alderditako eta giza-mailakoa den oso kontutan izan ohi dugu.

Euskal Herrian ere ezin eta nabarmenago agertzen da joera hau. Hildakoaren elizkizunetan eta manifestaldietan ez da jende berdina izaten, ez dira oihu berdinak egiten.

Eta guztietan indarkeriak eta harmak gaitzesten ez diren bitartean hala gertatuko da. Harmak hiltzeko egiten dira. Norbait hiltzen dutenean zergatik hainbeste soineko urratze farisaitar?

Gure artean, berriz, bi indar harmatu daude: ordena zaintzaileak eta ETA. Batzuk Espainiaren batasuna, Frankoren diktadura eta kapitalismoaren jauntxokeriak gordetzeko Euskal Herri-ratuak. Besteak Euskadi askatzeko sortuak.

Bi helburu, bi asmo, bi ideal desberdin babesten dituzte biek. Eta biek ere harmez. Zein helburu babestuz hiltzen duten aldea dago, gero herritarren artean gizonaren biziari garrantzia eman ala ez, nahiz eta borroka harmatuaren kontra ihardun.

Gizarte antolamendu egoki eta politikagintza jator batek, harmak desegin ditzake. Euskal Herria sekulorun sekulorutan odol-gorritua nahi ez baldin badugu Euskadiri bere agintea itzuli behar zaio. Aginte hori indarrez eta harmez ukatzen zaion bitartean beti izango da harmez erantzuteko gogoia eta joera.

Euskadi bakeatzeko, beraz, Estatu zapaltzailearen indarrak desegitetik hasi behar da. Bestela ez da gerra hau bukatuko. Eta hori bapatean ezinezkoa baldin bada itun bat egin behar da, epeak eta baldintzak erabakiz. Euskal indar politikoek ez dute ETA tratatu bat egitera behartuko Euskadiren eskubideak lortzeko biderik egiten ez den bitartean.

Euskal indarrei aitzakia botatzea alferrik da Estatuak Euskadi indarrez eta harmez zapaltzen duen bitartean. Agitea eskuetan duenak bakarrik egin dezake ituna. Eta aginte hori, gaurkoz, UCDren eskuetan dago. Hemengo heriotzen erantzunkizun nagusia Suarez eta bere Go-bernuak dute. Hau ikusten ez duena itsu dago ala itsu nahi du izan.

Idazleak:

L. A. Aranberri "Amatño", Mikel Atxaga, Estepan Aldamiz-Elxabarria, Alkiza, Arostegi, Amunsa, I. Bujanda, Bakaikoa, Lizarralde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi, Jon Urrujolegi, Kepa Aulestia, Anjel Amigo, Bernardo Atxaga, Koldo Izagirre, Ramon Saizarbitoria, Ibon Sarasola, Jorja Cirera.

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarrar (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakoz (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Eixetxukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendjaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barrenetxea (Oiartzun), Anatsan (Azpeitia), Inalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marrazki eta diseinuak: Olariaga, Larrarte, Aleman, Tororo, Karlos Valverde, Juanba Berastegi eta Mikel Plazaola.

Argazkilariak: Arturo Delgado, Loubet, Philippe Etcheberri, Luis Otaegi, Luis Mitxelena eta Txema Ormazabal.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Fotolitokiak: Ernie S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1 Donostia, Okendo 22 Telf.: 42-77-86.

Moldiztegia eta Idazkola:

EL DIARIO VASCO - Ibaeta - Donostia

ALVAREZ IRAOLA - Ibaeta - Donostia - D. L. 80 - 1983

HARPIDE SARIA:

Barruan	1600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1800	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	2100	ptz.
Airez	3200	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	50	ptz.

zeruko ARGIA

Lehendakari:

Kaizetano Ezeiza.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendariorde:

Pilar Iparragirre.

Eredakzioa:

Joxe Luis Alustiza, Lurdes Azurmendi, Elixabete Garmendia, Ana Mari Lizarralde. **Bilbon:** Gorka Abad, Karlos Donoso, Inigo Lamarka eta Joseba Sarriena. **Iruinean:** Txemp Larrea. **Iparraldean:** Ermi Madariaga.

irakurlak mintzo

ELA "ANTIPARTI-DISTA"?

Agur Z. Argiako adiskideok:

Maitzaren Lehen delá eta, zer esanik egon da hura ospatu zenetik. Hainbat gauza aztertu dira, Iruñeako poliziaren karga, Bilboko egurtea, Donostiako UGTkoen aurkako petardoak, etab... Nik, gaurko honetan, manifestaldiko beste zati bat aztertu edo aipatu nahi nuke: kontsignak. Benetan liluratua egon nintzen zenbaitekin, "Vosotros, partidos, firmáis nuestros despidos" izan zen aho zabalik utzi ninduená batez ere ELAkoak zirela oihukatzen zutenak konturatu nintzen.

Ez nekien ELA "antipartidista" zenik. Sindikatu guztietan alderdi politikoak sartuak daudenik ez da se-

kretua eta nik bizi guztian PNV eta beste norbait ELAren barnean zeudela uste nuen eta hau pentsatuz jarraitzen dut. Beraz, PNVere;langileen"despiduak izenpetzen dabil! Hau horrela badabil, eta ELAren pentsakeraz, besteak zer egiten ote dute? Dena dela, eta Gipuzkoako Metaleko komenioan gertatua ezagutzen denok dugunez, —ELA kanpoangelditu zela— nik gauza bat somatzen dut, gorrotoaren fruitu dela kontsigna hau.

Maitzaren Lehenengorako baino beste ospakizun baterako itxuragokoak ziren kontsigna ugari ere entzun ahal izan genuen, baina ELAkoak seriotasun gehiago zutela uste nuen. Hurrengoan haniagoak entzungo ditudalakoan:

ERROTATXO

ERAILLEA NOR?

Auxe bai dela galdera ikaragarria idazle batentzat ere. Izan ere, nola erabaki leike, auzitegi batek erabakia ematen duanean bizia kentzeko? Ara or nun biurtzen dan eraille bizia kentzeko agintzen eta kentzen diona ere. Orainaldi ontan eztabaidan dabil gai au lurbira zabalean, eta orregatik, ardura-gai dugu. Gizon begiratura, arrazoien bat atera leike bearbada, baiña kristau-fededun bezela begiratura zer...? Bearbada, eriotzaren gai dela dioten ori, epaillea bera baiña obea izatera iritxi leike, ta orregatik, gizonaren bizia itzalgarri da edozein gaietan dela. Kondairan zear zenbat gerrate eta zenbat eriotze, gizona eulia baiña ezbalitz bezela; eta nolako ondorioak gero

nola ezker ala eskubi. Tamargarria da ezer bada auxe. Beti zorioneko nai gaituan zeruko Aitaren argi-izpirentzat lekuri izan dedilla gure biotzetan eta Lincoln Ipar Ameriketako aurrenekoetako Lehendakariak zion bezela gizabidea (educación) geiena duanagandik asita eman dezagula, eta berriro ERAILLEA NOR?

MADINA TAR BENIÑO

besteena

CAMBIO 16en 336. zenbakiko Editorialetik: "Esto del li berdis no no son sólo sonrisas. En el terreno de la producción y en el de los derechos ciudadanos, todavía queda mucho por andar antes de que desaparezcan los enormes vestigios del nacionalismo sindicalismo o, su hijuela directa, la demagogia. En este país no nos basta con querer ser libres y justos, además tenemos que merecerlo.

Empecemos por la demagogia. Periódicos y revistas hemos pedido hasta desgañitarnos la abolición de la censura y el reconocimiento de la plena libertad de expresión. Y hay que reconocer que, salvo excepciones contadas, la libertad de expresión en España hoy es amplia. Pero la libertad de expresión debe entenderse como un derecho a que los ciudadanos estén bien informados, no como una patente de corso para arrasar en letra impresa el honor y el nombre de los

ciudadanos. Libertad, sí; ladrillazos, no.

LA CALLERen 7. zenbakitik: "Muchos sindicalistas se preguntan por qué unas huelgas que comienzan con "plataformas unitarias" asumidas por la mayoría de las centrales terminan con graves enfrentamientos entre ellos. Y muchos dirigentes piensan que la clave de estos fracasos está en una cierta incapacidad de adaptación a los tiempos nuevos. De hecho, los elementos básicos de todo conflicto laboral, la plataforma reivindicativa, las formas de participación de los trabajadores en las discusiones y el control por los mismos del arma de la huelga están todavía lastrados por el criterio que prevaleció bajo el franquismo: "o todo, o nada".

Esto explicaría, en opinión de muchos sindicalistas, que la unidad sea tan fácil al principio, en

la elaboración de las plataformas "falsamente unitarias" en las que "caben todas las reivindicaciones", como sumando de las que aportan las diversas centrales sin demasiada consideración sobre "lo que es posible conseguir".

TRIUNFOren 798. zenbakitik: "Hay, por lo tanto, dos clases de problemas: el de que la legislación que se desarrolle a partir de la Constitución sea insuficiente, puesto que su texto, aún largo —aún prolijo— deja lugar para todo, o el de los elementos de poder no ecepten la labor de su intermedio. Esos dos peligros latentes conducen a otro: que los partidos políticos de la oposición, los que quieren transformar la sociedad y los que deben proponerse la transformación de la realidad, sigan estando presos de la necesidad del

compromiso. Ya existe la sensación de que en general, no han cumplido totalmente su papel histórico: si esa sensación se continuara después de promulgada la Constitución, después de las elecciones generales que deberían seguirla, la pérdida de imagen sería gravísima. Tan grave, que podría llevar a la desconfianza del Pueblo no ya en las actuales partidos políticos, sino en las posibilidades generales de los partidos; no ya al actual Parlamentario, sino al régimen parlamentario. Habría entonces una tendencia al regreso al totalitarismo. Y, si se tiene muy en cuenta la realidad como algo inevitable, se sabe que forma de totalitarismo es más posible y más fácil en la actualidad. Si la pérdida del sentido de lo posible es mala, el desliz por la vía del posibilismo puede serlo también".

Apirilaren 20tik 21 arteko gauean, frantzes poliziak Bixente Aldalur Bordeleko Ospitaletik atera eta Somport-eko mugara eramane zuten. Eta han Espainiako poliziari —zain zela— eman zioten. Gau guztiz, muga ondoko etxetxo batetan, interrogatu zuten eta, hurrengo goizean, Jacako "Juzgado de Instrucción" delakoari pasa, hark Huescako espetxean sartzea agindu zuen.

Orain dela zortzi hilabete Apalaren kasua gertatu zen. Inork ez daki estradikzioa emango zioten ala ez, alde egiteko azkarra izan baitzen. Baina errefujiatu paperak ukatu egiten zizkiotela oso garbi azaldu zen, nahiz eta egun batzu lehenago frantzes agintariek bere hitza emana izan.

Hilabete gutti lehenago Baionako kontsul espainolak zera agertu zuen: ETA erakundearekin zerikusia zuten euskal atzerriratu batzu Caribeko Martinica uhartera deportatuak izango zirela. Geroztik, Croissant abokatu alemana, Parisen preso zegoena "terrorista" talde baten laguntzaile bezala salatua izan zen, eta Alemaniara eramana.

Aipatu ditugun azken kasu hauetan Frantziako Sistima nola bait bere legeak aplikatzen saiatu zen. Baina Bixente Aldalurren kasuan ez du alde batera utzi "Derecho de Gentes" delakoa bakarrik baizik eta bere legalitate, boterean dagoen klaseak eginiko legalitatea. Ez du hautsi 1951ko Ginebrako Ituna soilik (honen 35. artikuluan garbi azaltzen da ERRE-FUJIATU POLITIKO BAT BERE HERRIALDERA ITZULTZEA DEBEKATZEN DELA) baizik eta estradikzio-

burgesiaren diktadura

INAKI ESNAOLA

ari buruzko 1927ko Martxoan eginiko frantzes legea, eta 1899ko Abenduaren 14ean eginiko Madrilgo Konbenioa bi estatuen arteko estradikzioak erregulatzen duena. Bai frantzes legeak bai, Madrilgo Konbenioak estradikzioa emateko betebeharrak batzutan jartzen dituzte, horietan ezinbestekoa da juezaren interbentzioa. Bixente Aldalur estatu batetik bestera eramane izan da inongo abisurik gabe, inongo juezik parte hartu gabe, babes politikoa eskatuz gero. Konturatuko bagina Donostiako "Cuerpo General de Policia"koak muga ondoran iritsiko ginatke: Frantzes Gobernuak ez dituela bakarrik bere legeak alde batera utzi, baizik eta egin duen guztia espainol polizi eta, noski, Gobernuarekin bat eginda izan dela.

Zer gertatzen da Mendebaleko estatuetan? Zer gertatzen da estatu hauek duten errejimenekin? Burgesiak, guzti hauetako agintari klaseak, beldurra ote du? Estatu hauk denak "terrorismo"aren aurkako legeak sortzen ari dira, ez bakarrik beren lurraldeetarako baizik eta mugaz gaindi eta gainera, hartzeko estatuarekin bat eginez, beren legearen gainetik pasatzen hasiak dira. Babes eskubidea amaitzen ari da gehienetako estatu hauetan. Ba-

tzen dira zapalduta dagoen klaseen erasoak oldartzeko. Baina klase hau beraiei frente egitea ausartzen da, eta honek erabiltzen dituen metodoak, agintean dagoen klaseak, generalki, "terrorista" tzat hartzen ditu.

Kontuz ba zapalketa era berri hauekin. Gaur egun garbi esan dezakegu Mendebaleko estatuetan

bortxakeria instituzionala dagoela. Eta sistimen barnean dauden alderdi guztiek lagundu dute bortxakeria instituzional hau izaten. Alemaniak, esate baterako, sozialista izendatzen den gobernu bat dago agintean, baina egun Alemaniako diktatura bat dago, boterean dagoen klaseen aurkako edozein eraso edo manifestapen zapaltzen baita. Eta gauza berdina esan dezakegu burges estruktura berdina duten Italia, Frantzia, Ingalterra eta hainbat estatuengatik.

Denok ezagutzen dugu edozein motatako egoeratan burgesiak duen egokitzearen kapazitatea agintean dituzten pribilegioak ez galtzearen zapalduta dagoen maiorri handi bat dominatzeko. Saio hau orain arte ondo irten zaio. Are gehiago, bere masakaraz sozialista edo komunista deitzen diren alderdi batzu bereganatzea lortu du. Alderdi hauek, egia esan, burgesiaren interesak de-

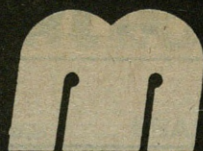
fendatzen dituzte, eta bere praktikaren bitartez "demokratikoak" deitzen diren hauteskunde horietako batean botoa eman dien masa guztia eramane dute. Klase zapalduen kontzientzia galtzea gerta daiteke eta gero objektiboki klase kideak diren batzuekin aurpegia ematea hauk sistima deusezteko burrukatzen direlako.

Aurkituko dugu ba, Europan, burgesiaren diktatura bat, kopuruz orain arte diktatorialak, deitutako sistimak baino askoz handiagoa eta bere planteiamenduen finta-sunagatik lehengoa baino zailagoa izango dena botatzen.

Hego Euskadin jarritz, eska iezaiozun "klasekoak" auto-izendatzen diren alderdi guztiei, bere ordezkariak direla esaten duten klase horren interesak defendatzea, ez alderdienak. Haiek ere izan daitezela mugimendu herrikoizugarri horren bultzatzaileak, zeren hau oraindik abanguardia bezala, alderdi hauek jartzen dioten frenoarengatik izan delako da.

Modu honetan, langile klasea protagonista izanik frantzes eta espainol estatu kapitalistak zapaltzen duten Euskadi honetan (nazionalismo burgesa historian zehar inkapaza izan da zapalkuntza honi erantzuteko, langile klasea bere interesen gain pasatuko ote zenen beldurrez) opresio nazionala deuseztatuko duten bakarrak klase esplotatuak izango dira askatasun osorako burruka prozesuaren barnean. Modu honetan bakarrik botako da Bixente Aldalur eta beste asko espetxera eramane dituen klasea, oraindik boterean jarraitzen duena.

**kirolzaleen
zerbitzutan**

miner
donostia

☎ 41 22 72

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

JOSE ZINKUNEGIREN
OPTIKA DONOSTIAN
URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Donostiako estiloa.

AUZMENDI

AUZMENDI, Sastre. Vergara 1.

ez biolentzia instituzionalari

JON URRUJULEGI

Berriz ere odolak gorritu ditu gure bazterrak. Odol ugariak. Asko dira Euskal Herriarentzat bakea nahi dutenak, asko gara Euskal Herriarentzat bakea nahi dugunok, baina ohorezko bakea behar dugu, bake iraunkorra, euskaldunon askatasunari ateak parez pare irekiko dizkion bakea. Bestelako bakerik ez da izango eta gainera ez dugu behar ere. Gizonaren deuintasuna zapaldu, herri baten kultura ito eta gure nortasuna guztiz galtzea nahi lukeen bakerik ez dugu behar. Askotan esan dugu eta gehiagotan esateko ere prest gaude: gu Herri bat gara eta Herri bezala uka ezinezko eskubiak ditugu. Eskubide hauk eskuratzen hastearekin jaioko da bakea eta orduan bakarrik.

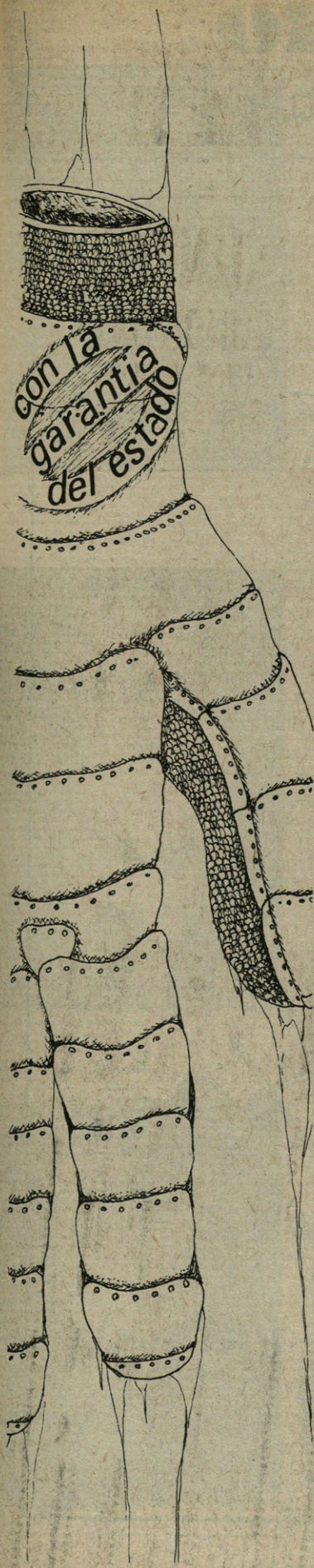
Badu garaia Madrilek borondate ona erakusteko. Arago, asperturik gaude betiko arazok harrotzen. Euskararen egoera, euskal kulturaren egoera, ekonomiar buruzko diru harrapaketa, lurraren espekulazioa, indar zapatzaileen jokabide basatiak, gutti batzuen irabazi itxuragabekoak, puntu ilun askotxo daude oraindik bakearen egunsentia somatzeko. Prentsa, irati eta telebista lotsagabeki manipulatzuz ezingo da, ezingo dute, berei bakarrik komeni zaien bakea inposatu. Hori ez litzateke bakea izango. Parte

batek besteari klaudikatzea eta etsipena eskatzea izango litzateke. Eta guretzat gaur klaudikatzea, heriotza firmatzea litzateke, hau da, herri bezala geure buruaz beste egitea.

Berriz ere odolak gorritu ditu gure bazterrak. Garai batean oinaztarrek eta ganboatarrak odoldu zuten gure lur hau, anaien arteko gorroto zitalak itsuturik zeuzkan bai batzu bai besteak. Kontzientzia nazionala, herri kontzientzia erabat galdua genuen orduan. Orain ordea, eta zorionez, herri kontzientzia berriz eskuratu dugun honetan, ez gaude Estatu inperialisten omenetan inmolatzeko.

Martiri idealisten garaiak joan ziren, egia da. Ez dugu hildakorik behar. Baina masailako bat hartzen duenak beste masaila presentatu behar duela uste zeneko garaiak ere joanak dira.

Euskal Herrian bake giroa sortu nahi bada, hemengo egoeraren kausanteek beren kulpabilitatea errekonozitu dezatela. Bestela esanik, **HERRI DEFENTSAREN ALDEKO GUDARIEN INDARRA NEUTRALIZATU NAHI BADA?, BIOLENTZIA INSTITUZIONALIZATUA DESAGER DADILA.** Orduan, bakarrik disfrutatuko dugu bakearen gozamena.

mozorrozko

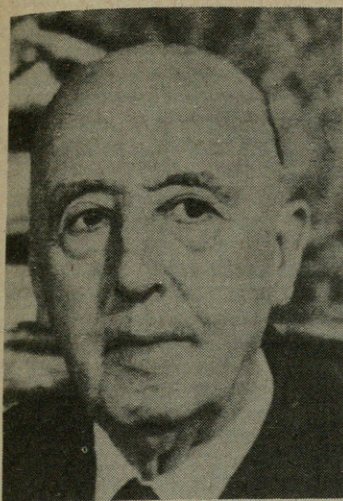
prekontseilari maskaratua

ODRIKANE

paradojaz paradoja

KEPA AULESTIA

Konstituzioak nazionalitate hitza onhartu du. AP kontra jarririk, Kongresoak ezin zuen ukatu Estatu espainolean zenbait nazionalitate daudenik (egiak oso borobilak direnean, UCDtik ezkerredera denek onhartu dituzte). Baina nazionalitate hitza onhartu dutela eta, ez ditugu kanpaiak egan jarriko; orkestra horrek ezer gutti suposatzen du ez baditu proiektu politiko egoki bati ateak irekitzen. Eta kasu hontan proiektu politikoa autonomien proiektua da. Proiektu honi Konstituzio berberak jomuga batzu jarri dizkio: honela dio bigarren artikulok: "La constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la nación española, patria común e indivisible de todos los españoles...". Eta hori guztia Estatu espainola monarkikotzat definitu ondoren.

Bi paradoja, bi kontradizio garrantzitsu ditu konstituzioak bere baitan. Alde batetik Estatu espainola monarkikotzat hartzeak, konstituzio beraren zentzua apurtzen du; konstituzioak sistema politikoaren lerro jeneral batetan finkatu behar litzateke, sartu gabe sistema politikoaren forma konkretuak aztertzen (demokrazia monarkiarekin lotzea). Estatu espainolaren kasuan, konstituzioaren lehen tituluaren lehen artikuluan, datorren sistema politikoa lehengoari guztiz loturik geratzen da, frankismoaren, edo Francoren, azken nahiari: Juan Carlos eta bere monarkia-aren bidez, 1936.urteko asmoak praktikan jartzea. Honela, konstituzioak ez du suposatzen hauste haundirik frankismoarekin.

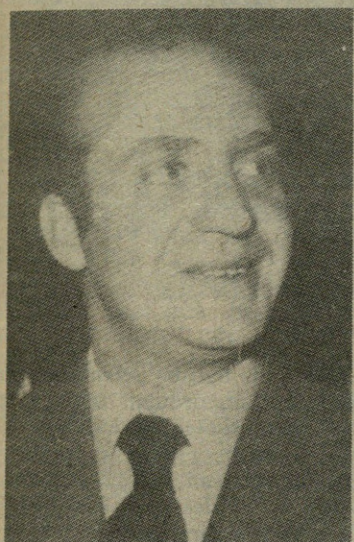
Bestalde, eta bigarren kontradizioa, zera da: nazionalitateek autonomia lortzeko eskubidea onhartzea "nación española, patria común e indivisible de todos los españoles" baten barnean. Bai, baina ezezko printzi-

pio honek ez dio mugarik jartzen indibisibilidadeari, nazionalitateen autonomiei baizik.

Kontradizio hauk ez dira inkoerentzi baten ondorio, inkoerentzi historiko batzuren ondorio baizik. Paradoja hauk ez dira sortzen Suarezek ez dakiela-ko zer egin euskaldunekin, edo pozik dagoelako Tarradellasekin, edo Galizan Rosonekin prolemak sortu zaizkiolako. Paradoja bi hauek oso loturik daude haien artean.

Kapitalismo aurreratu batean, boterean dagoen klasea beharturik aurkitzen da estruktura ekonomikoa lege berri batzuri egokitzen Estatu mailan. Honela, deszentralizazio prozesu batek herrialde bakoitzak unidate ekonomikoko berezi batzu osatzera behartzen ditu. Unidate ekonomikoko berezi horien koordinatzaila Estatu zentrala izango litzateke. Eskonomiko mailan hona hemen zein kontradizio sortzen den: Estatu zentrala indartsuagoa bihurtzen da, lana eta funtzioen sakabanatzeak ekonomia kapitalista errazionalagotzen du; baina honek, bere barnean, oker bat dakar Estatu zentralarentzat: herrialde bakoitza unidate ekonomikoko bat bihurtzen den neurrian, Estatu zentral horrekin hausteko kondizio objetiboak sortzen ditu.

Gainera, eta politiko mailan, frankismoaren esentzia ez da hain erraza puskatzen. Monarkia-aren figura politikoak garantizatzen du, nolabait, puskatze hori ez ematea. Estruktura ekonomikokoaren gainetik beste estruktura bat jartzen da, monarkia-aren estruktura. Paradojaz paradoja, monarkiak bereganatzen ditu indar faktiko guztiak (ejerzitoa, e.a.). Eta orain ditugu Suarezren erreforma azterketa sakon bat egiteko posibilitateak, bere paradoja eta guzti.

68ko Maiatzaren historia, iraultza espontaneo eta garaitu baten historia.

68ko maiatza

1968eko maiatzaren lehenean CGT eta komunistek egiten dute beren manifestapen tradizionala; oihuak eta tankera betikoak dira. CGTaren lehendakari batek esaten du "greba orokorren iragarle distiratsuak" barregarriak direla. Hitz batez, langile mugimenduen egoera nahiko baketsua da, ez oso borrokazalea alegia.

Bitartean, Paris inguruko fakultate batean, Nanterren hain zuzen, giro nahastu eta bero bat bizi-tzen ari da: ezkertiarren talde ezberdinek biderkatzen dituzte beren bilkura, manifestapen eta agiriak. Martxoaren 22ean mugimendu iraultzaile berri bat sortu egin zuten zortzi ikasle Disziplina Kontseiluaren aurrean, deiturik gertatzen direlarik, biolentzia eta borroka hedatzen dira Nanterren. Orain arte, delako borroka ez da Unibertsitatetik irten; poliziek inguratzen dute fakultatea. Errektoreak haren istea erabakitzen du, eta PCFaren izenean, Marchaisek dio: "Beti bezala, indar langile eta demokratikoen batasuna azkartzen ari denean, ezkertiar talde txoak nonahi higitzen dira; Nan-

terren holako talde bat agiri da—ikasle ehun batzu biltzen duela—Cohn-Bendit anarkista alemanaren zuzendaritzapean...". Gero, errepre-sioak onhartuko dituen beste esaera batzu eranstenditu Marchaisek "bur-gues handien semettoak", "ezkertiar abenturismoa", "zeregin gaizkigi-na" eta abar.

Nanterreko ikasleak Parisko Sorbonara joaten dira Maiatzaren 3an: hor beren arazoak eta asmoak adierazten dira. Beste ikasleak inguruan dituztelarik, hitzaldiak biderka-tzen dira; eta tenore honetan polizia Sorbonan sartzen da: 574 atxilotu. Beltzez jantzitako polizien lerrogai-tzak ikusterakoan, jendea biltzen da kalean, beldurrez eta suminduraz: gazen lehergailuaz eta egurraz, polizi-

ak dira, eta harrika defendatzen dira ikasleak. Lau ordutan zehar, borro-kak, harrapaketek eta asalduek dirau-te. Geroztik, errepresioaren aurka egunean-egunean, greba orokorrean dauden ikasleen manifestapenak errepikatzen dira: eta 10ean, gauetz, poliziek inguraturik Quartier Lati-nen dauden ikasleek barrikadak eraikitzen dituzte. Nonahi barrikadak, inoren zuzendaritzaren pean, hiru metro altu, burnihesiaz lasturik, ban-dera gorri eta beltzez horniturik, el-karezagutze eta elkarhizketa aberas-korren ziztadaz sakonki bizitzen ari diren jendeaz defendaturik. Goizeko ordubietan polizien erasoak: bost mila gazlehergailu botako dute po-liziek; aurretik bulldozerrak eta ur-kamioak, atzean poliziak trumil-ka. Gau gogor eta oroikarri honetan, hildakorik ez da gertatuko, baina errepresioa biziki gogorra izango da.

Biharamunean, mila zaurituen gorputzen aurrean, langile eta ikasleen sindikatoek erantzun bat antolatzen dute. Astelehenean, milioi pertsona biltzen duen manifestapen bat Paris zehar biltzen da: buruan, ikasleen esankorrenak, Chon-Bendit, Geismar eta Sauvageot; ikasleen, atzealdean, CGT eta CFDT; buztan-ean, Mitterrand eta komunisten

buruzagia, Waldeck-Rochet. Sorbonan, okupaturik, etengabeko hitzaspertuak eta bilkurak ospatzen dira; denak libreki mintzatzen dira, eta Unibertsitatearen erreforma ahaztu gabe, gizartearen aldaketa, iraultza pertsonal eta soziala, langileekin elkartzea, ditugu batzarre horien gai nagusiak. Imaginazioa nagusi.

Partidu eta alderdi tradizionalak jokuan sarturik ikusterakoan, Gobernuua zertxobait baretzen da. Baina, inor uste gabe, 14ean Sud Aviation lantokian lehertzen da greba bat: CGTaren eritziaen aurka, langileek lantokia okupatzen dute eta bahitzen dituzte zuzendari eta kua droak. Hemendik, okupazio eta greben mugimendua hedatzen da: sindikal zuzendarien eta CGTaren aurka, langile gazteek daramate borroka. Lehenbizikoz, konpondu gabeko arazoak zituzten entepresetan gertatzen dira gertakizun hau; ikasleen borrokari adi-adi so eginez langile gazte ezkertiarrek jarraitzen du. Martxan dagoen greba kontrolatzeko, sindikatoek greba orokorrerako dei bat zabaltzen dute: Renault-Billancourt, CGTk kontrolaturik, 16an geratzen da; 17an 300.000 grebari; 18an, bi milioi; 10an, astelehenean, sei milioi. Dena buruz-behera gertatzen da, lantoki baten geratzeak beste batzu gerarazten dituela, 24ean 10.000. 000. langile dago geldirik. Bitartean

ikasleen mugimendua Frantzian zehar hedatzen da. Langileen eta ikasleen arteko koordinaketa, hala eta guztiz ere, nahiko ahula gertatzen da: Censieren aberatsa: CGTk eta PCFk kontrolatzen dituzten lantokietan ezinezkoa izango da, ikasleek ateak gaketurik aurkitzen dituztelako.

Botereak ez daki ongi zer egin. De Gaulle eta bere ministroak biltzen dira, itxoin egiten dute... eta 22an Cohn-Bendit Frantziatik egozten dute. 24ean, gauetz jazaritze bat gertatzen da Parisko kaleetan: ohizko barrikadak, eta, batez ere, komisariak, Bolsa eta polizia eta egikorki erasotzen dituzten taldeak agertzen dira. Zaurituak eta biolentziak ugari eta nonnahi. Barneko Ministroak "hiringurutik etorrirako hanpaz" mintzatzen da; L. Humanitek "ganberroen" gain botatzen du gertakizunen erantzunkizuna. Hala ere, De Gaulle ez daki nondik jo; Ponnidouk, Chiracen bidez, konpromiso bat sindikatuarekin aurkitu nahi du, mugimendua geratzeko. Honela 26an Grenellen akordio bat izenpetzen da; alokairuen gehitze bat eta, batez ere, entepresaren sekzio sindikalaren onhartzea ematen ditu Gobernuak. Baina Seguy eta Descamps, sindikatoen buruzagiek, akordio aurkezten dituztenean, batzarreak ez ditu onhartzen, grebaren jarraipena erabakitzen delarik.

Boterea, bilutsik eta indarge da-

go... Miterandek Gobernu Probisional baten eraikitzea proposatzen du: Mendes-France buru, Geismar ministro. Baina komunistek ezetza ematen diote. Eskupean dagoen boteretik ez dute nahi...

Eta, poliki-poliki, eskuinaren erreakzioa, erantzuna, antolatzen da. De Gaulle Baden-Badena joaten da, Massu generala ikustera eta armada- ren izpiritua ezagutzera; esaten denez, Pariseruntz abiatzen dira tankeak. 30ean, telebistaz hitz egin du De Gaullek: Pompidou gorde, Gobernuua aldatu eta hauteskundeak egiteko Asanblada Nazionala ezeztatzen duela, jakinerazten du; eta baita komunistak erasotu ere eta gero, botere guztiak eskuratzeko prest dagoela esaten du. Oso ongi antolatutako gaullisten eta eskuindarren manifestapen batek, De Gaulleren ausardiz azkarturik, Champs-Élyséesen zehar lehertzen du: 500.000 pertsona. Gau hartan, Mendekostearen astebukaera zetorrelarik, gasolina dator berriz, gehiengo baketsua kotxeaz Paristik irteten dadin, ohi bezala. Emeki-emeki, lantokiek onhartzen dute Grenelleko akordioak, lanera itzuliz. Ikasleen borroka amaitzen da: "Ez da has-tapen bat baizik, jarrai dezagun borroka!" oihukatu arren, iraultzaileak isolatuak gertatzen dira. Hauteskundee-tan, De Gaulle eta eskuindarren garai-pena ukazina izango da.

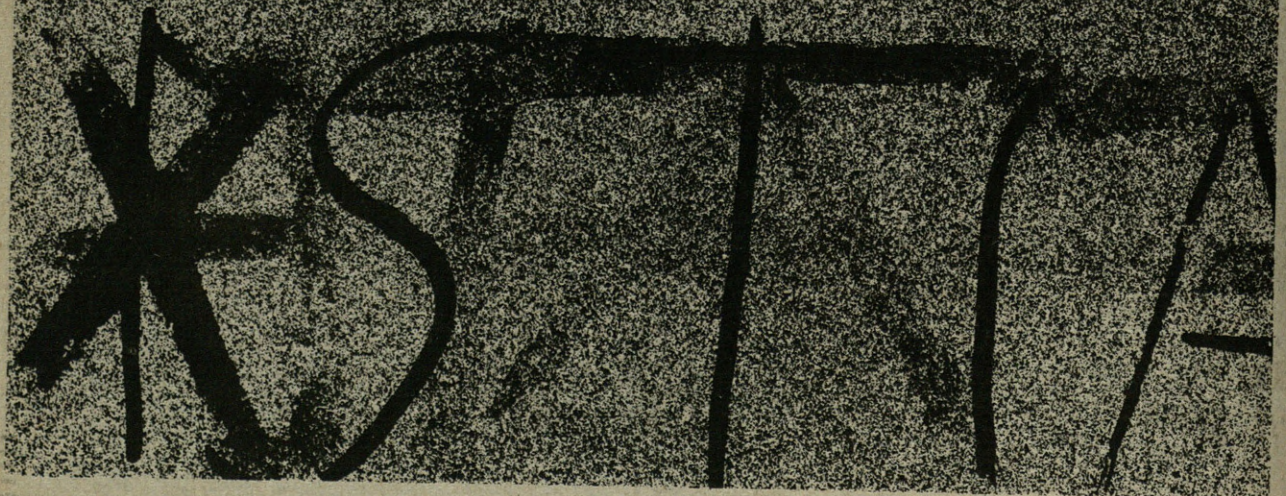
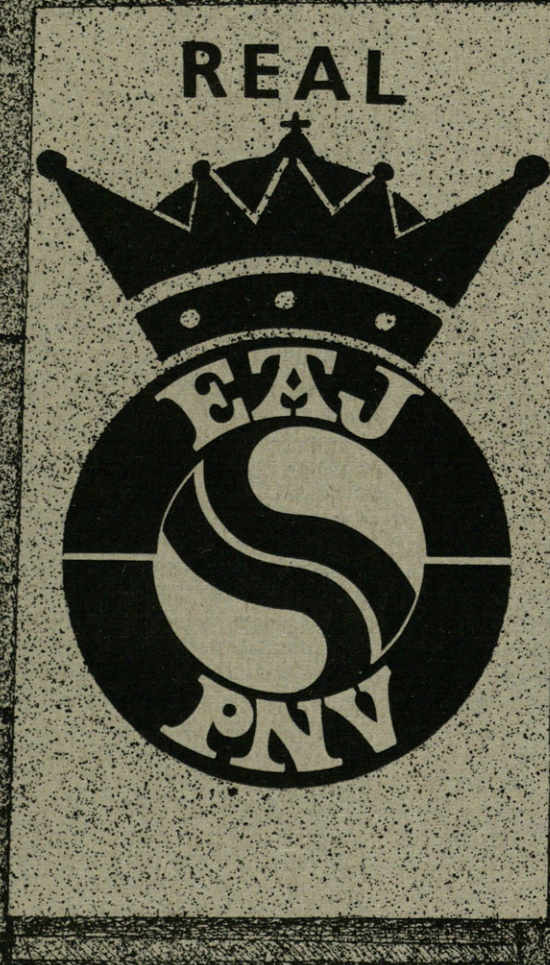
Hona hemen Maiatzaren historia. Iraultza espontaneo eta garaitu baten historia. Iraultzarik eta botere hartzerik nahi ez zuten alderdi eta sindikato batzuren historia esankorra. Bakoitzak atera ditzala nahi eta ahal dituen ondorioak, baina zertxobait azpimarra genezake. Batzuek Hirurogeitazortziko Maiatza ehortzi nahi dute, historia hutsa bihurtu nahi dituzte garai hartako izpiritu eta gertakizunak. Baina oraindik bizirik dagoen hartaren larrua saltzea ergelen oihitura txarra da: autoritate eta dogmaren aurkako eguneroko bizi pertsonalari loturik egin nahi den iraultza soziala, gizon eta emakumeen arteko harreman aberas-korrak suposatzen dituen praktika batua —politika eta bizikoa—, hor daude, bizirik. Feministen baitan, herri menperatuen jazarzteetan, kontsumoko gizarte buruhiltzailea errefusatzen duten ekologisten baitan, lanaren mistika zapaltzailea onhartzen ez duten langile gazteengan, menperatuen biolentzia autonoma praktika-tzen duten talde ezberdinen giharretan, bizirik dago maiatzaren izpiritu. Mesedez, historiogile, sozio-logok, eta ordenaren politikok... EZ GAITZAZUE HOBIRATU! Bizirik gaude, hortzak zorrozturnik.

BELTZA

Batzuek 68ko Maiatza ehortzi nahi dute.

hots!

oinharritzko euzkara

FIRESTONE: xoxik ere ez

1974. urteko Uztailaren 31n aldarrikatu zen Kimikagintzako Lan Ordenantza. Erregulapen honetan, 6 hilabeteko epe batean entrepresa guztiak Barne Araudia aldatu behar zutela, esaten zen.

Bainan Firestonek ez zuen lege hau bete; beste alde batetik, langileentzat hobekuntzak suposatzen zituen: lanpostuen aldatzeak, kategoriak, oporrak, lan primatuak, etab...

Zortzigarren konbenioa negoziatzen ari dira.

6 hilabeteko epea bukatzera zihoan eta orduko entrepresa juratuak Barne Araudia ezartzeko ezer egin ez zuenez, 1975eko Urtarrilaren 24ean, juratuaren dimisioa eskatu zen; era berean Barne Araudi berri bat osatzea eskatuz grebara irten ziren.

Entrepresaren erantzuna langile guztiak zigortzea eta 16 botatzea izan zen.

Barne Araudi berri baten eske hasi zen greba eta kaleratutako langileak berriro hartzera eskatuz jarraituz.

Prozesua oso gogorra izan zen; egunero Batzarreak, hertsialdiak, manifestapenak, atxiolotuak, espetxeratuak, multak, zaurituak etab...

Magistraturan, 26 kaleratuak epaitu zituzten, eta kaleratzeko arrazoirik ez zegoela erabaki zuen.

70 egunetako, greba ondoren, entpresak langile guztiak hartu zituen. Greba 1975. urteko Apirilaren 4ean bukatu zen; egun honetan hasi ziren lanean lehenengo langileak, ondorengo egunetan pixkana-pixkana besteak sartzen joan zirelarik.

Greba honen ondoren, juraduko karguetarako hauteskunde sindikalak ospatu ziren; langile askok abstentzioara jo zuen. Egoera honek 1977. urteko Ekainaren 27 arte iraun zuen: entpresako juraduak dimititu ondoren Erakunde Baterakoi bat osatu zen eta entpresako indar guztiak bertan zeuden.

Erakunde Baterakoi honek, arrerapen handiak egin ditu entresan: delegatu aldetik -120 baino gehiago-. Batzarretarako orduak ordainduak, aldakorra, etab.

Bainan, 1978. urteko Urtarrilaren 3an, Lan Delegazioko erabaki batek zioenez eta zenbait zentral sindikalen laguntzaz, Erakunde Baterakoa desegin egin zen. Urtarrilaren 1ean ospatu ziren hauteskunde sindikaletan aukeratutako ordezkari berriei osatu zen.

Hauteskunde sindikal hauen ondorioz, 8. Konbenioaren negoziaketan hasiera atzeratu egin zen. Konbenio hau 1977.eko Irailaren 14ean salatu izan zen.

Beste aldetik, langile guztiri pasa zitzaizen inkesta baten bidez eskakizunen plataforma egina zegoen eta beraz konbenioa prest zegoen negoziatzeko.

1978eko Apirilaren 14ean eskakizun plataforma agertu zitzaion entresari; oraingoan, hauteskundeetan aukeratuak izan zirenen bitartez ia lehengo plataforma berbera zen. Hona hemen plataformako eskakizun batzu:

- 9.500 pezetako igoera lineala.
- Astean 40 orduko lana eta hilabeteke oporrak.
- Gaixotasunagatik, ehuneko 100 kobratzea.
- Langilearen kargu dauden seme edo beste edozein familiar elbarri edo atzeratuentzat, laguntza.
- 60 urtekin edo 40 urteko zerbitzuekin zahartzaroa, soldataren ehuneko 100 kobratuz.
- EGBko lehenengo urtetik langileen seme ikasleei laguntza ikasketetan.
- Garanti sindikalak, distantzi plusa, etab...
- Beste zenbait gauza.

Apirilaren 20ean entpresak lanpostuen balorapena onhartzen duela esaten du eta 1979. urteko Urtarrilaren 1etik ezartzen hasiko dela. Lanorduen gutxitzea ere onhartzen du, baina produzioan ez nabaritzeko baldintzarekin.

SOLDATEN IGOERA: EZERREZ. Entrepresa jasaten ari den egoera ekonomiko larria gogoan izanik pezeta bat ere igotzea ukatu egin da entrepresa.

Honen aurrean, eta entpresaren postura probokaziotzat hartuz, Apirilaren 24ean batzarre bat ospatzen dute. Hurrengo egunean ordu bete geratzea eta Zuzendartza Bulegoan aurrean elkartzea erabakitzen dute. Batzarre honetan bertan entpresari sustantzi gehiagoko zerbitu eskaintzea eskatzen zaio, bestela 27an berriro geratuko direla diote, baina oraingoan 4 ordu.

Erantzuna itxoen, hilaren 26an batzordea egun guztiz hertsia egoten da eta lau orduko greba hasi bi baino 15 minutu lehenago Zuzendartza erantzuna jasotzen dute; lehenengoan jarraitzen direla adierazi eta negoziaketak hasteko egun bat proposatu zuten. Erantzuna langileen gogokoa ez denez, lau orduko greba aurrera eramaten dute, berehala negoziaketak hasteko eguna aurreratzeko eskatuz.

Maiatzaren 2an, alde biak elkartzen dira, baina ez da ezer irten: entpresak egoera ekonomikoari buruz datu gehiago ematen ditu. Langileen aldetik, entpresen arrazoiak egiak diren jakiteko, ekonomista batzuren laguntza eskatzen dute.

LANGILEEN EKONOMILARI- AK FIRESTONEKO EGOERARI BURUZKO EGINDAKO AZTER- KETA

Ekonomilari hauek diotenez, egi da entpresak galera handiak izan dituela azkeneko bi urte hauetan:

1976an: 234 milioi
1977an: 189 milioi

Beste urteetan, irabazi handiak izan zituzten:

1973: 478 milioi
1974: 480 milioi
1975: 159 milioi

Azken bost urteetako salmentak:

1973: 7092 milioi
1974: 8720 milioi
1975: 7955 milioi (grebaren urtea)
1976: 12295 " (General erosi zuen urtea).
1977: 17097 milioi

Datozen urteetarako pentsatzen diren salmentak:

1978: 22378 milioi
1979: 27555 milioi
1980: 38854 milioi
1982: 45 104 milioi

Egia da salmenta hau denak ez direla guztiz errentableak, eta urtero gehiago saldu arren, irabazirik ez dira lortzen. Denak dela, langileek diotena hau da: entpresaren egoera larria egotea ez dela beren errua, Bankarena baizik; neurri honetan beraiek ez dituztela egoera honen erruak ordaindu beharrik.

Honen ondoren, Batzordeak bilera bati bat egitea eskatzen zion entpresari eta bertan langileek garbi azaldu zuten hau kaltean gertatu gabe, ekonomistek ziotenez, beste irtenbide batzuk aurkitzea posible zela. Entpresaren erantzuna berriz, ekonomilarien azterketa zenbait aldaketakin onhartzeko zutela, izan zen; baina hala eta guztiz pezeta bat ere ez zutela igoko esanez jarraitu ziren.

Honen aurrean, langileak betikoarekin jarraitzen dira; Banka dela egoeraren arduradun beraz bera izan behar duela konpondu behar duena.

Ez dute onhartzeko beraiek beti bezala ondorioak jasan behar izatea; beren esku dauden bitarteko guztiak agortu dira entpresaren postura honen aurrean bide bat bakarrik gertatzen zaie: greba.

Batzordeak langileei proposamen hau egingo die: entpresak pezeta bat ere eskaintze ezaren aurrean grebara jotzea.

Maiatzaren 16an eskatu zuten Bizkaiko Lan Delegazioan greba legala.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA - TXAKOLINA

DONOSTIA

K. EUSKAL-HERRIA-6

Urrt. 412852

trapu zaharrak kanpora

Beharbada krisis latzena ari da sofritzen Nafarroako UGT. Orain dela aste batzu hamabi militante suspenditu zituen "Comite Provincial" delakoak. Aitzakia guztien azpitik gauza bat dago: PSOEren barneko influentzia zertu beharra eta Moncloako Itunari buruzko joera hartu beharra. Dirudienez, PSOE eta Moncloako Itunaren aldekoak geratu dira nagusi.

Arazoa ez da atzokoa. Krisisaren lehen ezaugarri publikoa apirilaren 8ko batzarrea izan zen. Batzarre probintzialari bere gestioen kontuan eman behar zizkion Batzorde Probintzialak. Hartan batzordeko lau lagunek dimititzea erabaki zuten, ez baitzetozen bat PSOEren alderdirik eskuindarrenak proposatu zuen botazioa egiteko erarekin. Azkenean, nahiz eta interbentzio gehienak batzorde probintzialaren gestioaren alde izan, ez zen berau onhartu. Hautatu zen batzorde berria erabat eskuindarrago geratu zen.

Botazioa egiteko era horren bidez lehenagoko batzarre batean lortu zen gestioaren aldeko erresultadua apurtu nahi zen. Eta ikusten denez, baita ere apurtu. Honela PSOEren alderdirik eskuindarrenak deuseztu egin zituen PSOEren alderdi ezkertiarra, independente eta troskisten influentzia.

Carpintero mintzo

Handik pixka batera hitzegitea erabaki zuten José Antonio Carpintero eta Eduardo Urralburuk. Bat bata lehenagoko Nafarroako UGT-tero eta Eduardo Urralburuk. Bata lehenagoko Nafarroako UGT-ren idazkaria zen, eta bestea batzorde federaletako kidea. Esan zutenenez, langile politika baten aurka PSOEko hogeitamarren bat militanteek beste politika erreformatzaile burokratiko bat kontrajarria zuten. Alderdi honekin erabat alde batera utzita zeudela sindikato iraultzaile baten oinharriak, definizio mode-

ratu bat harturik, zioten.

"Gauchistak ginela esan digute, baina Moncloako Itunaren alde jokatzea gauchismo bada, ni gauchista naiz. berenak nahiko horikeriaren (amarillismo) usaina du".

"Badakigu hitz hauk esanda gero zigorrak jaso ditzakegula, baina pentsatzen dugu UGT gauza guztion gainean dagoela eta ez dugu utziko sindikatoa txikitzen, ari diren beza-

la".

Arrazoa zuten UGTko ezkertiarrok. Beren hitzak ez ziren barkatuak izan eta beste hamar militanterekin batera suspenditurik daude batzorde probintzialaren erabakiaz. Orain arazo —batzordearen epaiaren zain geratzen dira. Sindikatotik lagunon botatzea posibilitate bat da. Gauzak honela, joan den astean UGTren batzarre nagusia egin zen Tuteran. Eta hemen sofritu behar izan dute ezkertiarrek batzorde probintzialaren beste kolpe bat, momen-

tuz azken kolpea. Iruñeko "Unión Local" delakoak 1.046 boto bakarrik izan zituen, nahiz eta bost mila afiliatuz osatua egon. Hau zergatik? Kotizazioak ordaindu ez dituztelako. Lodosa eta Tafallako afiliatuei okerrago gertatu zitzaizkien; ordainduak ez zituztelako ahots eta botorik gabe geratu ziren.

Hau ez da kasualitatea, hiru herriotako afiliatuek ez baitute onhartzen batzorde probintzial berriaren joera. Eta seguraski, baita ere, kasualitate ez dena zera da: hiru herriotako afiliatuok bakarrik izatea kotizazioak ordaintzen ez dituztenak.

Isiltasuna nagusi

Hemendik pixka batera estatu mailan ospatuko den UGTren batzarrean hau aurretik esan dezakegu, ez da seguraski Moncloako Itunaren aurkako joerarik agertuko, Nafarroari dagokionez. Bestalde, ezin dugu esan gauzak argitu direnik. Eta honen errua, bai batzuek eta baita besteek ere badute. PSOEko kide ezkertiarrenen, independienteen eta troskistek isilik geratzea nahiago izan dute nahiz eta beste en eraso gogorra jaso. José Antonio Carpintero izan zen apirilaren 8ko batzarrearen berri eman zuena. Hainbatek bera bezala pentsatu arren nahiago zuen trapu zaharrak ez ateratzea. "Hobe dugu isiltzea hitzegiten badugu UGTren azken urteotako lana deuseztuko da", zioen independente batek.

Hamabi militanteren suspenditzea hortxe dago. Horieta-ko zazpi Iruñekoak dira. Honelako gauzak ez dira egunero gertatzen. Dena den, denek, batzuen eta besteen isiltasuna agertu da nagusi.

F. IBARGUTXI

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Eduardo Chopeitia

Urrut: 41 77 51 - 42 27 00

Getaria, 10

DONOSTIA

inmigranteek omen dute errua (III)

Aurreko bi asteetan inmigrazioaren problematika termino justuetan aztertzen saiatu naiz. Baina guztia ez da ohizko astakeriak eta demagogo merkeen perlak ezereztea eta gezurtatzea. Beharrezkoa zaigu baita ere erantzukizun zehatzak eta korrektoak ematea inmigrazioaren arazoari; azken artikulua honetan lan horri helduko naitzaio, baina aldizkari honen orrialdeak zabalik daude beste edozein eritzirentzat ere.

Hasi baino lehenago, bereizkuntza oso simple bat egin beharrezkoa dago; Momentu honetan, orain, badago, esistitzen da euskal nazionalitatea, hau ukazina da, baina ez da euskal ziudadaniarik esistitzen; nahi izan ala ez espainiar ziudadania dugu. Alegia, ez da esistitzen euskal estatutik. Hau inportantea da, euskal estatutik bagenu, euskal ziudadania izango litzatekeelako eta hargatik eskubide politikoak ikango litzukete ziudadano horiek. Euskal ziudadano ez liratekeenak estatutu bereziak edo izango litzukete. Baina guzti hau politika-fikzioa da. Honekin azpimarratu nahi dudana zera da, alegia ez dugula euskal estatutik eta beraz ez dela esistitzen ez euskal ziudadaniarik, ez honekin zer-ikusirik duten eskubide politikoak. Beraz, ez dago bereizkuntza hori egiterik orain.

Guzti honengatik, momentu honetan euskal populazioa, bertan bizi eta lan egiten duten guztiek osatzen dute eta guztiekin kontatu beharra dago prozesu autonomikoa aurrera eramateko. Estatu propioa izango dugunean, euskal ziudadania, nahi izango duten guztiek osatuko dute, eta nahi ez dutenei estatutu bereziak emango zaizkie, sortuko diren betebeharrak errespetatu beharko dituztelarik. Nahitaezkoa da, beraz, oraingo egoera eta egoera hipotetikoa bereiztea; hortik zehar dabilzan planteiamenduak bada ez dabilza arrazismotik oso urrun horren

arauera.

Ez da sekretu bat bestetik, kontrakoa entzuten badugu ere, inmigrazioa ez dagoela integraturik, edota planteiamendu nazionalak ez dituela batere bereganatu. Froga nabariena, alderdi estatualistei eman diela botua ia bere osotasunean. Baina ez digu honek batere harritu behar, arrazoi asko baitaude jokabide hori ulertzeko. Bata, erregimenaren berrogei urtetako propaganda etengabeak "separatismoa" izan delako gairik ukituena eta zigortuena; bestetik, joan den hauteskundeetan merketing politikoak izugarritzko garrantzia izan zuelako eta horretan nazio mailako aukerak ez zuten parte hartzerik izan; eta azkenik, kontzientzia nazionala bizturik zeogen tokietan (B multzoa nagusi zen tokietan), eta hargatik inmigranteak integra zitezkeen toki bakarrean, bertakoen gaindik oso bereiztuak bizi izan direlako. Leku euskaldun horietan komunidade bien arteko bereizkuntza kausa askorengatik eman da: hizkuntza, euskara, oso arrotza egiten zitzairelako (katalanak, aldiz, parekotasun gehiago du gaztelaniarekin); bestetik, euskalduna itxi egin delako erregimenaren aurkako erreakzio batengatik, kasu batzuetan arrazismo intuitibo bezain primarioa eman delarik; eta azkenik, Catalunyan ez beza, la planteiamendu nazionalak formulazio erradikalagoak izan dituelako hemen (independentismoa, burruka harmatua) eta hargatik inmigranteak

bereganatzeko zailagoak.

Nola lortu, bada, inmigratioak planteiamendu nazionalak (Euskal Herrirenak eta beste nazionalitateenak ere bai) beregana ditzan? Datu obejitoboa da, langileriak zapalkuntza sozial bat jasaten duela baina baita zapalkuntza nazionala ere. Langileriak, bada, kontzientzia sujeta bat hartu behar du lehenik datu obejitibo hortaz bere askatasunaren lehen pausua bezala. Eta hor badago burruka ideologiko bat aurrera eraman beharra, baina langileria bere osotasunean hartuz, Euskal Herrian beren izerdia saltzen duten guztien konjuntua bezala. Bestetik ukazina da PSOEek eta ezker estatualistako alderdiek planteiamendu autonomista nahiko egoki bereganatu dutela, duela bost urte inork uste ez zezakeen bezala. Eta ezker abertzaleko zenbait alderdi baroapen kritiko, serio eta objektiboak egin ordez, ume koskorren politika kontestatario, demagogiko eta testimonialari heldu zaio, inmigranteen eta autoktonoen arteko dikotomia areagotuz, eta langileria zatituz. Inmigranteenganako zuloa, eta alderdi estatualistenganakoa, zabalduz eta areagotuz. Euskal Herriaren prozesu autonomikoa eta artikulazioa atzeratzea, eta agian haustea, besterik ez dalortuko, alderhaustea, besterik ez da lortuko, alderdi eta planteiamendu abertzaleek oso indar eskasa baitaukate Araban eta Nafarroan.

Soluzioak beste bide batzuetatik abiatu behar du, bada. Inmigranteek arazo nazionala beregana dezaten nahi badugu, eta lehengo asteko artikuluan C multzoan sartu genituenek ere bai, beraiek botatutako alderdienganako (EMK, PCE, PSOE, ORT...) harreman irekiago eta sendago batzu sustraitu beharko dira. Zeren et abertzale eta ezkertiar izatea, besterik gabe bati imperialista eta besteari putakume deitzea bada, hemendik 100 urtetara orduko historia-doreek, abertzaleak "metraileta ongi eta mihia hobeki erabiltzen zekiten espezie arraro eta hildako" bat bezala definituko dituzte. Eta inmigranteek ez dutela botatzeko eskubiderik izan behar, itsusiak direlako nonbait esaten didanari ezetz erantzungo diot, niretzat botatzeko eskubidea Euskal Herrian, euskaraz jakin, 16 lehenengo deiturak euskaldunak eduki eta fededun direnak bakarrik daukatela uste baitut, betebeharrak hauekin abertzale asko K.O. uzten ditudalarik. Ala !.

IÑIGO LAMARCA

Violencia incontrolada en Pamplona

Doscientos mil kilos
de patata a la basura

KONTROLATUAK inkontrolatzea

ERRAZA
ZAILA

Errazan
Omen

Txikitotik ez haiz PASA

"Isoa" izan BAHINTZ

INKONTROLATUAK kontrolatzea

El lío del maletín

SINESTEAK

ASPALDIAN EZINAREN PEKATUA

ZEN

**BANCO DE OJOS:
FACILITAR TRASPLANTES**

"EZ UTZI BIHARKO EGUN
EGIN DEZAKEZUNA":
DERIOGRAFIA
EZ DEN BITARTEAN
UGARITUKO

ESALDIEN

KONPOSAKETA,

INTASIAREN JOK
ETA
ASMAKETA

ERRIKOTXIA

"El Consejo General Vasco - dice Benegas -
condenó el atentado contra ADEGUI"

KONSTITUZIOAREN DEBATEAK AURRERA JARRAITZEN DIRA. Eguneroko artikulua bat izan da orain arte aztertu dutena. UCD eta bere ingurukoak kontent, PNV ez oso haserre eta Euskadiko Ezkerra guztiz deskontent. Laburki, eta konstituzioako artikulua ezagutu ondoren, hau da egiten dugun balantzea. "Gaur posible ez dena, bihar behar bada" zioen Arzallusek; "onhartu diren bi artikuloe, demokraziarako lehen pausoa suposatzen dute" Enrique Mugicak eta Ortizik: "Batzordea, politiko tratalekua". Noski, denak egiten dituzten era guztietako matizazioak, baina bakiotzak zer aldetara botua eman duen da azken finean bere bidea eta nahiak zehazten dituen. Eta honi dagokionez Ortizik tratalekutzat jotzen duenean Batzarrea ez du arrazoi faltarik, zenbait alderdiren jokara ikusirik Ordiziko ferian ere ez dela horrelakorik gertatzen baserriar batek baino gehiagok esango luke.

COPEL BERRIRO BURRUKAN. COPELek kanpaina berri bat hasi du Estatu Espainoleko espetxe guztien zehar. Teruel, Málaga, Córdoba, Puerto de Santa María, Huesca, Basauri, El Dueso, Carabanchel, La Modelo, etabarretan. dozenaka preso zainak moztu dituzte, koilarak irentsi, etab. gose greban hastearekin batera. Kanpaina hau COPEL-en eskakizunetan finkatzen da: Amnistia eta espetxe barruetarako araudi berri bat egitea. Valdes jaunak, Espetxeetako zuzendariak, milaka promesa egin ditu espetxeetatik pasa denean, presoan artean harrera ona izan duelarik, baina eta berak dioenez, promesa batik ere ez da bete.

Espetxeetako burruka, kaleratzen hasi da. Maiatzaren 15ean, Bilbon mila bat pertsona manifestatu ziren "Amnistia" eta "No a la ley de peligrosidad social" oihukatuz. Bide luze eta latza geratzen geratzen da aurretik; are gehiago burruka hau presoan esku bakarrik geratuko balitz. Esperientziak hau erakutsi digu.

HASIK BERE LEHEN BATZARREA OSPATU DU: Maiatzaren 12, 13 eta 14ean egin du HASIK (Herriko Alderdi Sozialista Iraultzaileak) bere Batzarrea. Agertu dutenez, debate luzeak izan dituzte eta bukatu ez direnez, Irailean jarraituko dira. Idazkari Orokorra, Txomin Ziluaga izan da aukerátua eta Lehendakari Xanti Brouard. Hartutako erabakien artean garrantzitsuenetarikoa hau da: base bezala organizazio asanblearioarekin jarraitzea; Alderdiko emakumeei dagokionez, alderdiaren barnean organizazio autonomo bat eratzea; sozialismoaren bidez komunismora iristea; orain arte bezala, organismo herritarrak indartzen jarraitzea; Konstituzioari buruz, Altsasuko mahaian erabakiko dutela, baina beren aldetik, ezezkoa ematea, Ortizik egindako lana positibotzat jotzen dutelarik, etab...

IPARRETARRAK BEREGAIN HARTZEN DU ZURAIEN EGINDAKO EKINTZA. Bidali diguten agiri baten bidez, Zuraideko "Hameau de Soleil" delakoaren aurkako ekintzaren arduradun egiten direla diote. "Hameau de Soleil" hau Paristar batena dela agertu ondoren eta herriaren diruaz baliatu direla kondenatu ondoren, lur horiek laborarien eta lurrik gabeko artzainen laneko tresnak direla eta bizitzeko lur horien beharrik ez duten dirudun batzuk dituzte ebasten turisma baten izenean, diote.

F.P.L.E.koak EUSKADIN. "Frente Popular para la Liberación de Eritrea"ko bi militante EIAk gonbidaturik Euskadin izan dira. Proibintzi desberdinetan eman dituzten hitzaldien bidez beren herriko arazoa —benetan latza gainera— Euskal Herrian ezagutzera eman nahi izan dute. 8 probintzi eta bederatzi hizkuntza desberdin, Etiopiaren inperialismoaren menpean aurkitzen dira 3 bat milioi eritreo. Daramaten burruka, izan dituzten lorpenak —ehuneko 95 beren esku dute—, herriaren parte hartzea, beste herrien laguntza, Eritreako beste erakundeekin dituzten harremanak, etabarretaz denbora luzez mintzatu dira.

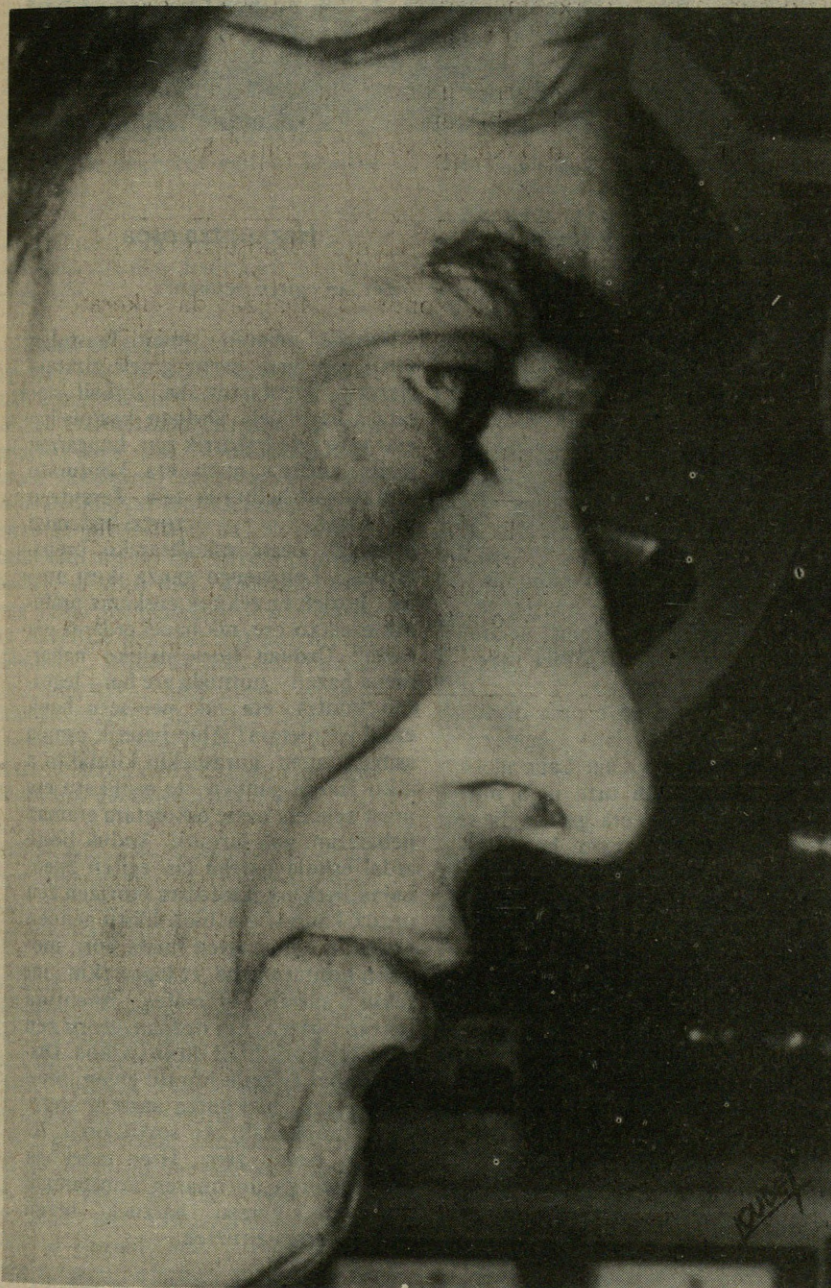
Euskal Herrian badugu horrelako berri jasotzearen premiarik, EUTGko mintzaldian garbi geratu zen oso erren gabilta gure Herri-rik kanpoko iraultzan martxaz, planteiamenduaz. Eta EIAri, orain arte bezala saiatzen joan daitezela horrelako esperientziak ekartzen, gero antolatzeke garaian akatsen batzu konpontzen ere bai.

MANOLO URBIETA

sortzaile eta eragile

OLESKARIAK otxotea, NAYA orkestra, Zarauzko haur kantariak edo musika eskola aipatzen badiugu edo "Zai dago ama..." kantaren egilea dela esaten badugu berehala lotuko duzue Manolo Urbieta musikarekin. Lotura egokia, musikaren muduan murgildua ibili baita eta dabil sei urterekin Zarauzko bandan klarinetea jotzen hasi zenetik.

Baina musika ez da Manolorentzat helburu bat, bitarteko bat baizik. Musikagintza inguruarekin lotzen du eta horregatik egin dio uko behar bada hainbat okasio tentagarri. Horregatik zuzendu du bere lana oinharriak bilatzera, haurrekin lan egitera, goi mailako musikagintzara jo ordez, bide hori —berak aitortzen duenez— zenbaitetan frustantea edo mingarria gertatzen bazaio ere. Aukera egin duen guztian herriruntz jo du eta horregatik dauka hitz horrek bere ahoan beste batzuenetan ez duen errealitatea.

Konformagaitza eta bere lanean dena ematen duena, molesto gerta daiteke zenbaitentzat eta horrek esplik dezake, neurri batean behintzat Zarauzko ikastolatik bidalia izatea. Horregatik esan dezake: "beldurra daukagu talde batean sartu eta emateko ez, emango diogu dena—baina manipulatuak izateko. Hainbeste frustrazio, hainbeste frakaso, hainbeste inkomprentzio..."

Sortzaile eta eragile pasa den toki guztietan — JAKIN aldizkariaren sortzaileetako bat izan zela ere esan dezake—, baditu eskrupuloak bere lehen elkarrizketa hau argitaratzeko: "Esango dute berriro ere herrian Manolo figuratzea gustatzen zaiola".

—NAYA ere urruti geratu da, eh? "Los gitanos cantaban..." eta Elvis Presleyren zerak eta... Zenbat urte da sortu zela NAYA?

—Ba OLESKARIAKekin batera, sentaytresean.

—Eta OLESKARIAKena nola izan zen?

—Zarautzen koral bat zen, CORAL ZARAUZ, eta hark herriko ahots guztiak biltzen zituen, nahiko meritua bazuen. Larogeita hamasei ziren eta bi otxote sortuz iren, bat onenekin, eta gero beste batzuek afizioa eta... bigarren otxotea geratu zen. bat on-

do ibili zen bezala, bestea ba... gaizki. Hurrengo lehiaketa etorri zenean sortu ziren problema batzu eta batzuek, hi Manolo, etorriko al haiz gurekin? Nik bozak ikusi eta, hauekin zer egin behar dut? Balorerik eduki ez ezetz esateko eta, bueno, irtengo gaituk ba, pentsatuz, frakaso bat gehiago. Nere esperientzia koru mailan orduan izan zen. Hartu ahots haik, zortzi haik eta preparatu genituen kanta batzu, haien neurriko kantak. Kanta klasikoak hartu beharrean, horixe, zer numero daukazu? ba plan horretakoak jarri. Eta Donostiara joan ginenean, hantxe akonplejatuta; Tolosakoak: los malos del año pasado. Lehenengo gauza entzun nuen horixe; jendea lasai gu irten geinela. Baina nahiko ondo preparatu ginen eta lehiaketa bukatu baino lehenago COLUMBIAREN kontratua izan genuen eta jendearen aurrean gu izan ginen gustagarriak, zerbait berria agertu genuenak, bai konposizio aldetik eta bai kantatzeko era aldetik. Zerbait berria agertu zen gure eskutik.

—OLESKARIAKek, kanpotik begirata behintzat, bazuen halako matiz politiko bat ere. EUZKADI CANTA diskoa debekatua izan baino lehen ere, kanta batzu...

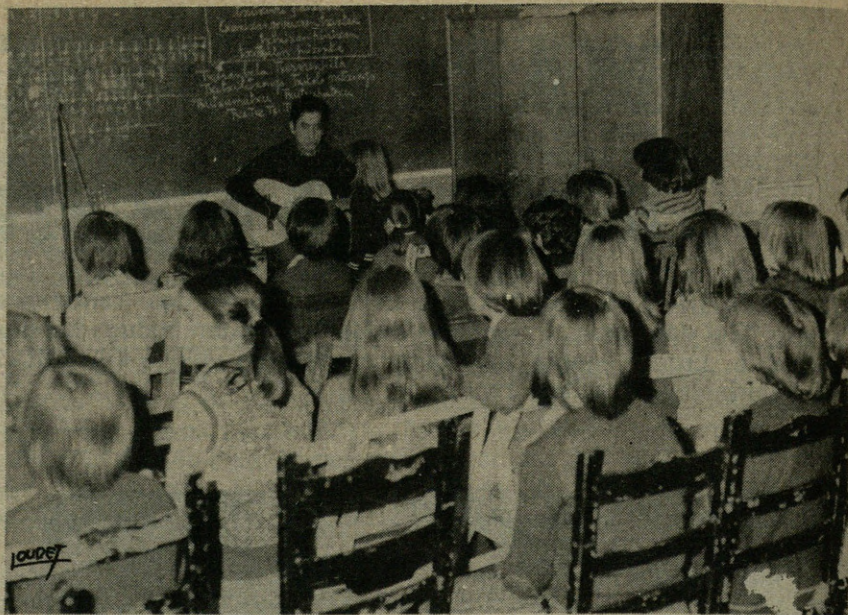
—Bai, politikan pixka bat sartu egiten ginen garai hartan. Adibidez PNVren kanta hori; letrek ez du ezer esaten, baina kanta hori ba jendeak aspaldian entzun gabe eta...

—Esan duzu OLESKARIAK izan zela zure lehen esperientzia koral mailan, baina beste posibilitate batzu ere izan zenituen, adibidez EASOk zuzendaritza izateko.

—Bai, etorri zen bat, bestea, bestea, joan nintzen eta non sartuko, ez dakit consulado de Portugal edo zer zen. Eta ni joan nintzen ezetz esatera. Hantxe, hitzegiten ari zirela, tú vas a trabajar en estas condiciones eta bukatu zutenean, bueno, ustedes no me hanpreguntado a mí si quiero o no quiero — horrela geratu ziren — pues no quiero. Jota geratu ziren. Nik ikusten nuen bakararra zen frakez jantzita eta CORO EASO ikusten den bezala, beren pajaritekin... beste konturik ez erabakitzeke. Beraiek sines-te ez, nola daiteke Zarauzko gizarajo bati horrelako aukera jarri eta ezetz esatea?

—Zuk OLESKARIAKekin eta NAYArekin jarraitu zenuen.

—Beste mundu bat da eh, kabaret mundua. Orkestra oso polita zen NA-

Umeari ematen diozun guztiak balio dio.

YA. Artistak etortzen zirenean haien laguntzile gu ginen. Eta orduan ba Madrilgo jendea eta Barcelonako jendea, organoa jotzen ikusi eta eraman nahi, benetako okasioak izan nituen, baina... ez dakit zergatik, eh. Eta zorretan nenbilen, batere kobratu gabe ibiltzen ginen, bat egongo zen mostradorean, bestea atea zaintzen...

—Eta orain nola dago hori?

—Konplejo horixe daukagu, kapitalista garen konplejoa. NAYA sala de fiestsaa hasi zenean zerbait ematen esan nuen, oraintxe da garaia nere burua promozionatzeko.

Lehenago zortzi urte pasa ditut nik konstrukzioan lana eginez, ofizina batean. Gero Caja Laboralean sartu nintzen. Bi urte pasa nituen, paper tarteetan eta gaizki. Baze kiten musikarako afizio haundia nuela eta inspektzioa etortzen zenean, ez zegoen lanik eta si aquí no hay trabajo, de piso en piso a buscar clientes. Ederki: horrela eh? gustora zaudetenean nerekin, orduan aldegingo diat. Nik banuen nere planteiamendua, pixka bat sartu bainintzen euskara aldetik eta. Urtero egiten dituzte beren batzarrak eta uste dut lehen aldiz, batzar hartan behintzat, nik hitze ginen nuela euskaraz. Eta hura bukatu eta pixka bat konturatzen ziren, adios, hau ez duk bakarrik musikoa, eta orduan, banihoa esan. Eta orain zer egingo diat? Orduan bizi nuen pixka bat ikastola giroa eta hor sartu nintzen.

Hezkuntza osoa

—Zer lan egiten zenuen?

—Denetik ematen nuen. Ikastolan sartu ginenean sartu ginen gizarajo gizarajo, pentsatuz ba zerbait aporteratzea bagenuela. Orduan ikastola hamar urte arte bakarrik zen. Laugarren maila ematen nuen eta konturatu nintzenean helburua zela, Zarautzen behintzat, zortzi-bederatzi urtekoak beste eskoletarako prepartatzea... Lehenengo gauza ikusi nuen, horiek ez zekitek euskaraz oraindik ezertxo ere, nik hauei erdaraz erakutsi? Orduan linea nahiko nabarmena bazen —normala ere bai— legeren kontra, eta nik pentsatu hau erdal eskoletara? Alde batetik asmoa asmatu nuen, gurasoein kontakto a asko izaten ganuen eta esplikatuta prest zeudela beste eskoletara eraman beharrean, guk jarraitu. Anduk beste erdal eskola batean lan egiten zuen, baina bera ere ikastolara etortzen zen orduz kanpo, eta biok hartu genuen erabakia, boskarren maila hori, inorekin kontatu gabe, ez legerarekin, inorekin, aurrera eramatea. Abentura batean sartzea. Eta orduan, etorri zen aldaketa hori, EGB ditxoxozkoa. Disparate bat egitetik libratu ginen. Bion asmoa zen, hizkuntza aurrera ateratzea. Problema ere sortu ziren, lehenago esaten zena, Hren aldekoak Jesukristoren dotriaren kontrakoak dira eta guraso batzuek beren haurrak atera zituzten.

—Eta hizkuntzarekin batera musika, ez?

—Nik esaten dudana, kreatibitatea. Askotan esaten diagu, guk zer izan ez dugu? Haurtzarora izan da neretzat gauza oso pobrea, hainbeste gauza ikasi behar eta beti tranpetan eta bel-durrez denei erantzuteko. Orduan, mundu hori, ez dakit, nere semeak direla eta iruditzen zait nere aurtzaroa bizitzen ari naizela momentu honetan. Adibidez problema asko izan ditut ikastolan deportarekin. Ikastolan sartu aurretik ez nuen deporterik egiten; garai batean bai, txikitari eta beti afizioa izan dut, baina sala de fiestasen laurak eta bostak arte lana egin eta deporterik ezin. Umeekin hasi eta benetako inportantzia horrek eta nik deportea sartu nuen. Adibidez, bederatzieta joan eta hamar urteko umeak, haiek zeukaten sasoi, nola isiltasun bat edo sortu han? Nik egiten nuen lehenengo gauza frontoira joatea zen eta bederatzieta bederatzieta i erdieta umeak lehertu deportea egiten, korrika eta bestea.

—Hizkuntza, deportea... zer gehiago zuk nahi zenuken haurtzaro hori lortzeko?

—Umeari ematen diozun guztiak bali dio. Musika baldin badakizu musika bihurtzen da zerbitzari bat dela ordiga, zerbitzaria eh, hori askotan aitatuko dut, nik ez dudala jartzen umea musikaren zerbitzutan, nere asmoa behintzat musika umearen zerbitzutan jartzea beti da. Ez da nere helburua musikoak sortzea, sortzen badira, sortuko dira. Bigarren, esku ona behar du maixuak umeen aurrean, estetika bat, bai kaligrafian, bai dibujatzen... maixuak hori eduki behar du. Kantatzea, hitzegiteko graziak, dramatizatzeko. Deportea dela, joak direla, mendia dela... Gaur hainbeste aipatzen den ekologia eta horik denak bizi genituen garai hartan.

—Diputazioak antolatzen dituen haurren lehiaketetan beti sartzen dute zure obraren bat. Zer iritzi duzu lehiaketa horiei buruz?

—Jurado horik ez doaz pedagogia salbatzera, horik kriterio kalsiko batzuek salbatzera doaz. Irabazleak, zer izan dira? Ba eskola batean haurrak hartu aukera bat egin, ahots politenak hartu eta urte guztian, asko, prestatzen lehiaketa batean halako paper on bat egiteko. Eta gura lana gaur goizean egin dugu na izan da: orduerdi-ordubetea, ikasi al duzue? Bale, umeak ume bezala agertu, eta hori egin dugu, ez aingeru batzuk eraman, umeak eraman. Hala gertatu zaigu lehiaketetan

zeinentzat premia? Klasikoentzat. Orduan, urtero disgusto batzuek eraman ditut eta erretiratu egin naiz. Baina urtero deitzen didate obra bat prestatzeko, prestatzen dut, txekia bidaltzen didate, sei mila-zortzi mila pezeta, baina beste gauzarik ez.

Musika jaioberritatik

—Musikaren konzepzio desberdinak.

—Guretzat zer da musika? Garbi dago, lehen esan duguna, aukera bat egiterik ez dago. Berrogei ume dauzkat, neretzat zer gauza ederra: zu fuera, ba ez. Azkeneko lehiaketa batera joan ginenean bezala; batek oso boza txarra zuen, ez zegoen presentatzerik, bueno, nola nik ume horri esan? Azkenean, bueno, joan baina ixilik eh? ixilik. Marrurik haundienak hark ateratzen zituen; esaiatzeko hari ixilik egoteko! Nor naiz ni hura ixilik edukitzeko? Hori gertatu zen. Nola egingo dugu ba ondo, ezin.

—Eta musikaren irakaskuntza, nola?

—Eskola mailan ere bibentzi guzti hauk. Horregatik esaten dut nik eskola dela gure proiektu horren mar-

ko naturalena eta musika dela —hori erdaraz hobeto esaten da baina — ume guztiak duen eskubideko herentzia bat, patrimonioa: ume guztiak hartu behar lukete musika.

Nik badakit eskolan egon eta eguneroko dramak, berrogei umeekin gainera, erdiak baino gehiago in-migranteak eta besteak baserritarrak, ikastolara joan ez direnak hor dauzkat. Ikastolara nortzuk joan dira ba? Non dira in-migranteak? Tormento bat txistua erakustea. Baina nere kriterio guztien kontra joatea da ume bati esatea, ez, hik txistua ikasi baino ez al duk hobe momentu honetan dibujatzen egotea? —dibujoa ere ematen diat ba—. Hori egitera ere askotan behartua aurkitzen haiz, baina hori nere kriterio guztien kontra joatea da.

—Musika noiztik haurrari?

—Neri gertatu zait sei urteko umeekin hasi eta umeak ia sei urterako musika hartu behar duela konturatzten nintzen; beti ikusi dut traba ederra sei urtetik aurrera gure umeekin lanean hasteko. Umea jaiatzeko ger, umearekin lanean hasi beharra dago. Orain haurtzaindegiarekin harremanak baduzkagu; haurtzaindegi aurrera ateratzeko edo promozio

Ume kreatiboak, ume askatuak nahi ditu.

pixka bat egiteko pelikula bat egin dute eta horren banda sonora esaten den hori egitera goaz. Neretzat, musika egiteko, umea jaiotz geroz hasi behar da. Umeei eman diezaiegun ahal den musikarik ederrena. Eta ama berri hau oso sensibleak direnez hamar mila duro gastatu dituzte altaboekin eta. Horrelakorik ez ninan nik eskatu! Lotsatu ere egin nintzen, hain serio hartu zuten gauza. Baina egia horixe da, umeak jaiotzetik, ekarri mundura baina eman, eh? Oso inportantea da. Gero hasi behar dugu zortzi edo hamar urtekoekin, okertu diren gauza horik zuzentzen. Musika aldetik nik ikus-te nuen beste oinharri batzuk aurkitzen hasi beharra zegoela; beste batzu goraka joan diren bezala, ni oinharri bila joan naiz. Eta aurren hartu ditugu hirutik sei urte bitarteko umeak eta haiekin esperimentatzen egon naiz, egun batzuetan asmatu eta beste askotan, gaur ez diagu asmatu eta gaur ere ez eta... tristea baina ikasiz joan gara. Orduan, maila hori aurren osatu dugu, esperientzia hori egin dugu. Gero sei eta zazpi urtekoekin daukagu esperientzia egin da; badakigu umeak nola pasatzen diren numerotatik solfeora, esperientzi horik egin ditugu, kosta egiten zaie, batzuek errazago hartzen dute salto hori. Solfeoa berriz badakizue zer gauza zaila den, umea aspertu egiten da, horregatik, solfeoaren beharra ikusten duenean, orduan ematen dugu solfeoa; bitartean, numero batzuren bitartez, lau urteko ume batek badauka eskuetan txirula bat hartu eta hari soinu batzu ateratzea. Bestetik, txirula eskuetan jartzea sikomotrizizidade aldetik oso inportantea da; zenbat aldiz ikusten dugun umeek ez dakitela ezkerre, eskubia zer den, kooordinaketa falta bat, behatzak mugitzen... defekto guzti horik oso azkar ikusteko oso inportantea da umeen eskutan instrumentu batzu jartzea. Lan guzti hori probetxu haundikoa da, ez bakarrik musika begiratuta, sikologi aldetik begiratuta ere bai. Ritmoaren koordinatzeak, pausoak, hankak... gero soldaduskan batzu badira ez dakitenak pausoa markatzen.

—Eta haurren kreatibitatea, lortu al duzu melodi batzu sor ditzaten edo?

—Hau da nere desafioa. Edozeinek esango luke, nahiko lan egiten duk gustora egon behar huke, eta ni ez nago gustora. Kontraesan bat iruditzen zat, oso goi mailako kontraesana; ume kreatiboak, ume askatuak nahi ditut nik, baina beti ari gara umei ematen, ari gara. Nahi baduzue justifikazio guztiez, kamuflaje guztiez

Guretat milagroa da horrelako instrumentu bat edukitzea.

baina beti autoritateaz jokatzeko ari gara. Neretzat hori da kontraesana eta oraindik lortu ez dudana gauza bat. Hori da nere esperientzia. Umei jarri instrumentu batzu, umea espresatu egiten da, jolastu egiten du dudarik gabe, baina umea kreative... beharbada gehiegi eskatzea da. Nik uste dut kreative gutxi dela munduan; horrekin kontatu beharra dugu. Pinturarekin uste dut gauza bera gertatzen dela; askoz ere errazagoa da umea pinturarekin espresatzea, baina askoz zailagoa da neurtzea zer balio duen. Marrakiz bat ikusi eta que fenomeno esaten dugu, baina krazio mailan hori aztertuz gero, zer kriterio erabili umea

kreatibo den ala rutinarioa den esateko?

Trintxeran, baina arnasa hartuz

—Aurkitu al duzu beste pertsonarik, talderik edo mugimendurik ideia hauekin jokatzeko duenik?

—Ni, zoritxarrez, trintxera batean bizi naiz. Neretzat problema horixe da, xoko batean sartu gara eta nahi dugu jakin eta bederatzi edo hamarretan bukatzen dut erotuta; hamaikak hamabiak aldera berriz ere nere onera etortzen naiz eta orduan hasten naiz irakurtzen; bitartean,

Umea jaiotz gero, lanean hasi beharra dago.

bederatzietatik hamaiketara, ni ez naiz pertsona; eta etxean, hamaiketarik hamabiak-ordubata arte, orduan zerbait hartu behar dugu, kontakto bat, arriskuan gaudelako... badakizu zeinen azkar aldatzen den mundua eta hilabeteen kontaktorik ez badaukazu, arnas falta sentitzen duzu; sentitzen duzun bitartean ondo zaudete, txarra izango da, ba gizartearekin puskatzea, inguruarekin puskatu eta herrian bizi garenok eta herriarekin lana egin nahi dugunok, herria ondo ezagutu behar dugu eta herriarekin bizi behar dugu, bestela protagonista batzuk, lider batzuk geratuko gara, baina herriarekin bizi gabe geratzeko arriskuan gaude. Ez dakit, lehen esan dizut intuizio batzuek, beharbada hitzetan esatea kosta egiten dela, baina hori da.

—Lotzen dituzu gauza guztiak.

—Zuk esaten baduzu...

—Bai, nik zirkulo bat bezala ikusten dut, bizitza, musika, hezkuntza, politika...

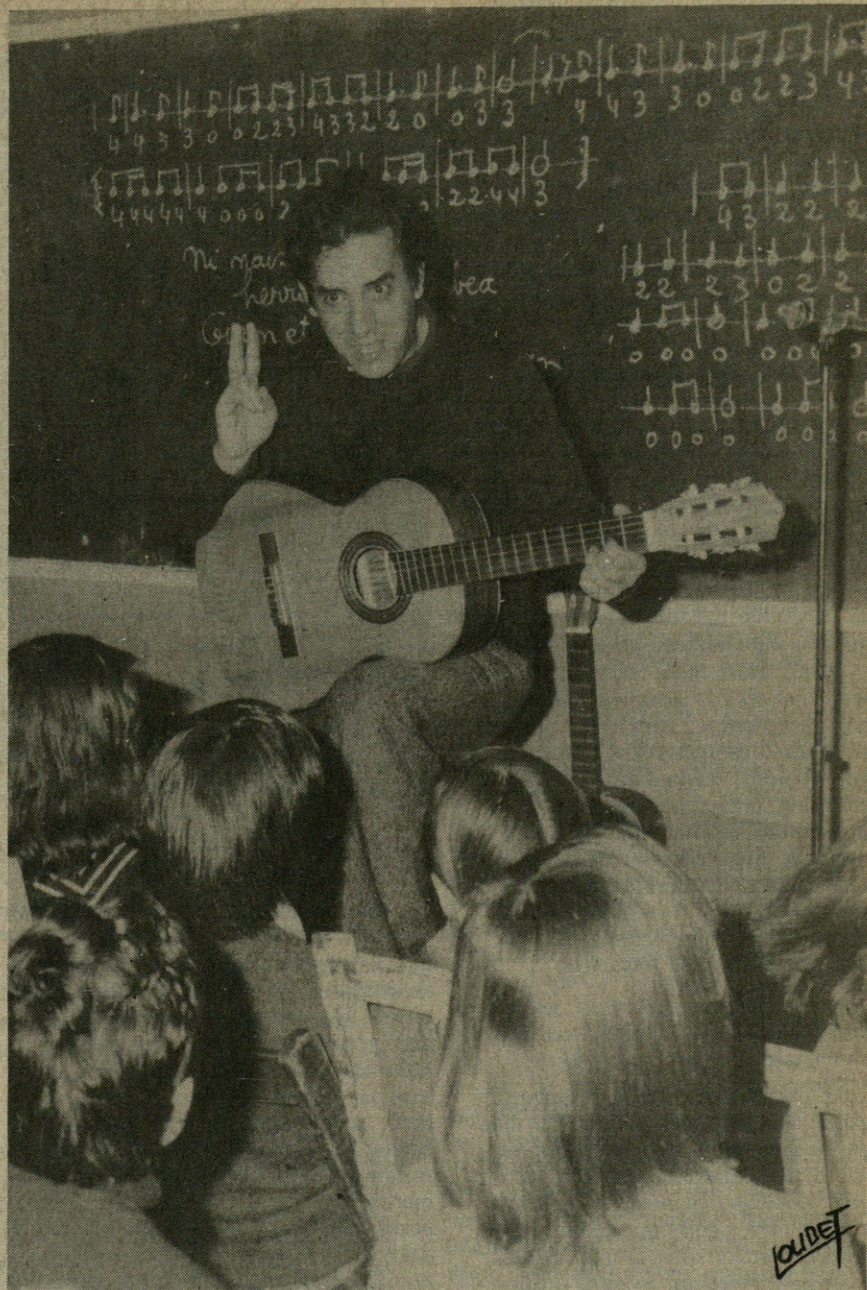
—Bai, komunistak garelako edo...

—Eta hori nola sortu zaizu, musika-rengandik al datorkizu?

—Nola esango nizuke. Hara, Erromara estudiantzera, eta Manolok Caja Laborala utzi dik eta musika estudiantzera joango duk. Eta ez, orduan ni por la tangente irten nintzen. Joan nintzen, titulo bat ateratzera, zer da? filosofia. Ba ni ezagutu nautenek, hemezortzi urte nituela edo musika utzi nuen, eta esango zuten, zer egin behar dik orduan? Ya se acabó la música esan nuen eta bizi nuen nik literatura asko. Asko baloratzen dut literatura, literatura sortzailea. Ez dut desarrolatzeko denborarik, kapazidaderik eta konstantzirik... hori dena barruan daukat, Interesatu dena interesatzen zait. A-kera egin nuenean zerbaitek kezkatzen ninduen; gaurko Euskal Herriko kulturak zerbait eskatzen duela eta zer lan egiten dezaket gehienbat? Ba musika, hori bizi dut. Baina daukadan bibentzi guzti horik neronekin daramatzat. Momentu hartan hemezortzi urterekin, esango zuten honek badauka literato izatea, antzerkilari izatea... sermoitarako ere preparatu ginen, nota onak ateratzen genituen sermoiak egiteko...

—Nolaz sartu zinen fraileetan?

—Ni nazkatuta sartu nintzen, hamalau urterekin. Etxeko giroarekin naz-

Guk oso kontuan eduki dugu musika eskolan pedagogia harreman ekonomikoei lotzea.

katuta batez ere. Badakit aitzak asko sufritu zuela, hamar izan gara... Zortzi urtetik han lau urtera, hirugarren maila zen azkeneko maila, eta hirugarren mailan egon nintzen, nazka nazka eginda. Eta orduan bi anaia ni baino zaharragoak fraileak ziren, osaba frailea...

Gu beti izan gara mistikoak, mistika bat bizi dugu —hitza oso teorikoa da baina ez dakit nola esan dezakegun—. Adibidez, habitoa hartu nuenean boto bat egin nuen —leitu nituen orduan trapenseen kontuak eta—: bizi guztian denei parre egin diet beti kontradikzio bat izan naiz ingurua oso nerbiosoa eduki duen tipoa bat eta behintzat orduan, bizi guz-

tian gehiago parre ez egiteko botoa egin nuen, pentsa noraino iritsi den gure mistika.

—Jendeari parre ez egiteko botoa?

—Bai, inguruari, beti ilea hartu eta bestea... beti rebeldeak izan gara. Orduan gose garaiak ziren eta... nik konposizioak egin nituen gosea zela eta. Kolegioa kuartela bezala, denak protestan eta badakizu, medios audiovisuales, musika asko erabili dut, gaur amnistiarentzat bezala, orduan gosearen kontra eta kolegio guztia gosea, gosea, kantatuz.

Hainbeste jipoi hartu dugu! politikan ere... Badakizu, nere familia

karlista izan da eta orduan ba sartzen bazara, fraileetatik irten eta, esan dezagun, abertzaleen munduan abertzaleak beti familiaren etiketari begira oso puntakoak gainera. Denetik pasa dugu, pixka bat jendea burla egiteko motiboak, jendearen... Zarautzarra naiz, Zarautzen badaude tipo fenomenoak baina, zeinengatik, Zarauzko pertsonengatik? Ni Zarautzen lan egiten dudan bezala berdin egingo nuke —Euskal Herrian behintzat bai— edozein herritan.

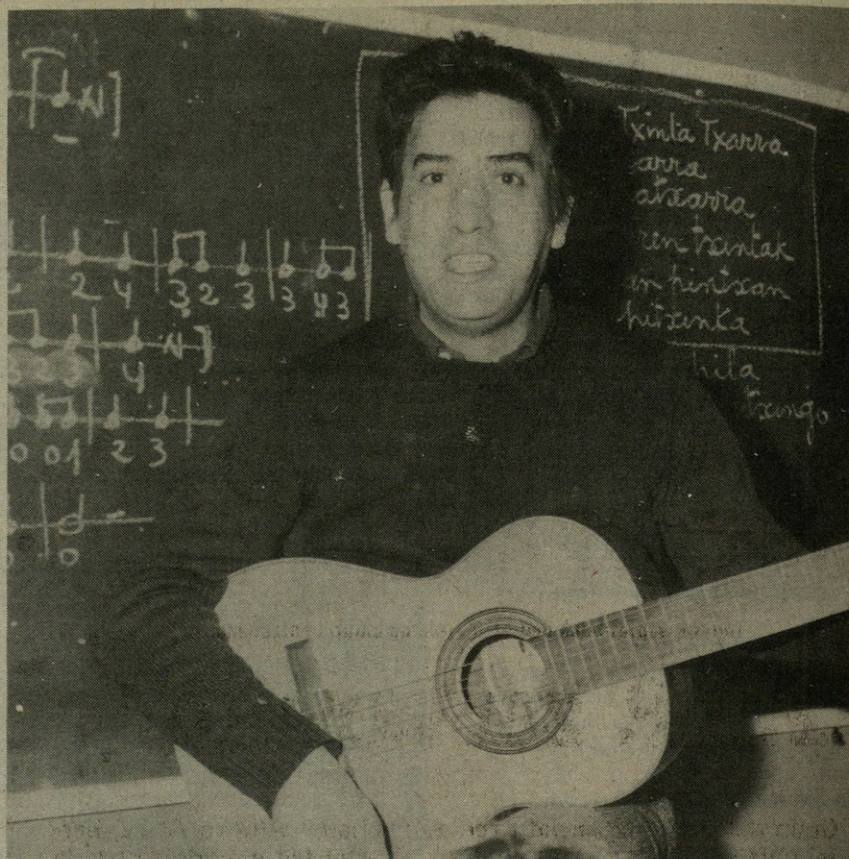
Herria, espektadore bihurturik

—Euskal musikaren egoera?

—Aurrera esango nukeena, hori behintzat bai: herria espektadore bihurtu dugula. Nik herria nahi dut protagonista, lehenengo hori. Orain, hori ez da beraiek epaitzea, nere lana juzgatzea eta nik herriarekin nola jokatu nahi nukeen esatea litzateke, ezta? Hori nahi diet erakutsi umeei, bakarka, konplejo guztiak kendu, espresarazi, senti arazi, medio bat umea espresatzeko. Herrian, gogo baldin badaukat, konplejo guzti horik utzi eta espresatu egingo naiz lasai bonbardinoa joaz edo platillo batzuk joaz, zergatik ez? zeinek kentzen dit neri eskubide hori? Eta horrelako berri bat nahi nuke, eta horrelako hamar mila biztanle nahi nituzke horrelako giroa sortzeko.

—Eta nola lortu hori?

—Guk oso kontuan eduki duguna musika eskolan zera da, pixka bat gure pedagogia harreman ekonomikoetara lotzea: ikasketan kostoa; Asko etorri zaizkigu, pianoa, eta ez eta pentsatu ere, guk instrumenturik merkeenak irakatsiko ditugu. Flauta garestienak berrehun pezeta, orduan flauta, nahiko pedagogikoa da eta. (Jendearentzat flauta la txirula da eta grazi egin zidan behin zozketak egiten ditugu eta ume bati galdetu zioten: ¿qué es esto? . Esto, pues para la txirula, ¿Qué es la txirula? . La flauta de Manolo. Jende guztia parrez, la flauta de Manolo. Baina erabiltzen ez zen instrumentu bat zen; musikan hasteko, eskola mailan txorakeria batzuk egiteko bai baina... Guretzat milagro bat da horrelako instrumentu bat edukitzea, hain merkea eta halako posibilitateak dituen. Bigarrena, txistua irakasten dugu; plastikozkoan ikasten dute eta eskerrak plastikozko txistuak dauden hogeitaduron, ehun eta hogeitamar pezetan erosten ditugu. Ia ikasi dutenek eta kapritxoz txistu klasikoak dauzkate,

Berrogeita lau urte dauzkate, baina orain gazte sentitzen naiz eta ez naiz eskubikoa.

bi mila pezetatik gorakoak, nik plastikozkoa erabiltzen dut. Beste instrumentu bat, esku soinu; suete bat izan genuen, Kellerrek utzi zizkigun Lasaillekoen bitartez. Gurasoei biler bat egin genuen eta zera esan genien, ume hauek aukera bat dute, edade ona daukate, hamar urte, esku soinu ikasteko; orain, esku soinu, merkeena, hogeita hamar mila pezetatik gora; gaur hasten denak badakizue hemendik urte batzuetara zer eskatuko dizuen; hasteko zer gastaturik ez duzue izango. Horrelako eskurpuloekin bizi gara. Beste instrumentu bat kitarra, nahiko aberatsa bada eta nik uste dut pertsonaren bizirako laguntzailerik onena dela. Aukera hori egin dugu. Orduan, pianoa fuera, horretarako badaude klase partikularrak.

Zenbait kolegiotan horrela justifikatzen da musika; mila haur baldin badaude, horietatik berrogei aukeratu egingo dute eta fin de curso eta festibal bat dela eta hantxe moñoño batzu irtengo dira...

—Galdera ia beharrezkoa da gaur egun, politikan zer?

—Ez nago inon fitxatua. Ni naiz ba, tipo irristalari bat eta ez zait gus-

tatzen nabarmentzea. Nere helburu pertsonal edo nereko guztietan anarko sentitzen naiz; baina gizon politiko sentitzen naiz eta pentsatzen dut politika egiteko gaur anarko batek zeregin gutxi duela eta kontradikzio horretan aurkitzen naiz. Badakit ez daukadala kontsekuente izaterik, herria askatzeko beste zerbait behar da.

Aberri Egunean, nongo pankartan sartu eta esan nion lagun bati, badakidala non bukatuko dugun? EGAMen azpian, eta hantxe bukatu genuen. Nonbaitera joan behar eta... baina esanez bezala, hemen hemezortzi urteko semea pankartarekin eta hementxe. Jendeak esan dezala, hik zer egiten huan han, gazte tartean?

—Eta zer sentitu zenuen nahi eta nahiez pankarta baten azpian joan beharregatik?

—Orixe. Nik orduan gogo bakarra nuen, pankarta bat agertu esanez: berrogeita lau urte dauzkate baina oraindik gazte sentitzen naiz eta ez naiz eskubikoa. Nola esaten dute ba, de cuarenta p 'arriba edo de treinta p 'arriba denak eskubikoak direla.

XALBARDIN
E. GARMENDIA

"Indar Errepresiboak deuseztu" izan da oihurik entzunena.

F.O.P. zertarako?

Orain dela urte bat ospatu zen Amnistiaren Aldeko Astea, bertan sei persona hilak gertatu zirelarik. Eta aurten ere odola isuri da da burruka honetan. Jesús Maria Arrazola "Txiki" eta Alberto Garcia Marmol, ETako militanteak, Gernikan erori dira, guardiazibilen erasoaren. Bestalde, GCKoak ere galerak izan dituzte. Hiru partaide hilak eta beste hainbat grabe zaurituak direlarik. Honen ondorio bezala, ETak ekintza gehiago egiten badu "Fuerza Nueva"-koak mendi eta ikastolei su ematekotan direla jakin ahal izan dugu.

Herriak ez du bere semerik ahazten.

Euskal Kontseilu Nagusiko Barne Arazoetako Kontseiluak, PSOEko Txiki Benegas buru duelarik, bere borondate ona azaldu digu. Beraien ustez ETak jarritako bost baldintzatik lau negoziagai dira. Azkenea, indar harmatuak Euskal Gobernuaren pean egon behar zirela adierazten zuena, egungo posibilitateetatik at ikusten dute. Egia esan EKNkoek toki guztietatik zigortuak dira. Eskubi osoa bere aurka azaltzen zaie —bere eritzi eta ekintzak ahulak iruditzen zaizkiolako— eta ezker aldetik, batez ere ETaren aldetik, egurra besterik ez dute hartzen. Hortaz, gain, Suarezren gobernuak ere badirudi beste bide batzu dituela, Leizaola jaunaren aldekoak edo, eta Tarradellasek ere EKN baztertuz Donibane aldera jo digu. Euskal Kontseilu Nagusikoek bakea nahi dute. Aurreautonomia indartu, herria bere alde jarri, eta ezkertiar kolokatzailerik guztiak betirako zokoratu. Egia esan oraindik holakorik ez dute lortu ahal izan...

ETak eskatutako puntuetatik bat, CGP, PA eta GC desagertzea zen. Amnistiaren Aldeko Aste honen barruan zenbait ekintza egin dituzte puntu hori lortu nahiz. Iruñea eta Donostian guardiazibilak hil zituztenean tensioa gogortu egin zen. Batez ere gorputz hauetako jendearen artean. Gipuzkoako gobernadoreak gezurtatu du egunkari batzuetan azaldu berria: "no se ha tenido que dar orden de desarme a los miembros de las Fuerzas de Orden Público al conocer la noticia de la muerte de su compañero...". Iruñeako gertakizunek beste giro bat adierazten digute. Alde batetik, Nafarroako gobernadoreak, alderdi politiko eta sindikatoetako ordezkarien aurrean, erakunde harmatu hauetako zenbait jende bere agintea at uzten duela eta nahi duen modura ibiltzen dela baieztatu du. Baina, beste alde batetik eta nahi duen modura ibiltzen dela baieztatu du. Baina, beste alde batetik, CG, PA eta CGPkoak "están cumpliendo con su papel fielmente, sin responder a ningún tipo de ideología" adierazi digu.

Herriak ez du, esaten duen guztia, sinisten. Ezin. Guardiazibilen hiletaren ondoren egoniko istiluak, kolpeak, egurra "antidisturbios"eko konportaera eta "ezezagunen" txalokak, 50 atxilotu egun horretan eta geroztik egon direnak ere ezin ba ahaztu.

Alderdi politiko, sindikato eta herri erakundeak barne direlarik, batzorde bat antolatu dute, gertakizun guztiak argitzeko asmoz. Eta ez dute, ez, hala hola etsiko. Gobernadoreak

bere postua gorde nahi du, baina erakunde hauek guztiek ez dute inongo arrazoinik ikusten bere dimisioa ez eskatzeko.

"Indar errepresioboak deuseztu" izan da gehiena entzun ahal izan den oihua. Manifestazio guztietan oihukatu da. Parte hartu duten guztien nahia eta parte hartu ez duten hainbat jendeena ere bai, esaldi horrekin adierazten zen.

Orain dela urte bat Amnistiaren Aldeko Hirugarren Astearen eginiko burrukan hil zirenen oroipenez, preso politiko guztien askatasunaren alde, Aldalurren estradikzioaren aurka, Ipar Euskadin bizitzeko errefujiatuek duten eskubidearen alde ospatu da aurtengo Amnistiaren Aste hau. Gestorek konbokaturik, ezkertiar alderdien baieztapenarekin (guttienetz deitzaerakoan), "maioritarioak" beti bezala, at gelditu direlarik, egin da. Manifestazioak ugariak izan direla inork ezin ukatu, egurra bezala. Baina manifestatzaileak ez dira hain ugariak izan —Durango alde batera utzi beharrean aurkitzen gara; hala eta guztiz greba orokorra herri horretan bakarrik ospatu da—. Azken denbora honetan gertatu ohi den bezala, 2.000tik gora lortzea ez da hain erraza gertatzen.

"Maioritarioak" herriaren ordezkari bakarrak direnez gero (hala adierazten dute, guttienez) bere esan ospetsuak azaldu gabe ezin geratu. Eta honela dio Euskadi Buru Batzarreko lehendakaria den Carlos Garaikoetxea jaunak: "hemos condenado sin paliativos los sucesos de violencia de las últimas jornadas, que se

Autodefensa eratu beharrean.

han saldado con la muerte de varios guardias civiles en atentados"; aurrerago eskubitarren ekintzak gogorki salatuz, eta Gernikako gertakizunari buruz hau adierazten du: "nos duele públicamente la muerte de dos vascos en Gernika, ni más ni menos que por el hecho de que sean vascos". Salakuntza eta mina. Eta eskerrak euskaldunak zirenik bestela minik ere ez.

PCKoek, bere aldetik, gogorki salatu dute egoniko bortxakeria. "Hay que acabar con la violencia, porque a través de esta vía demencial vamos

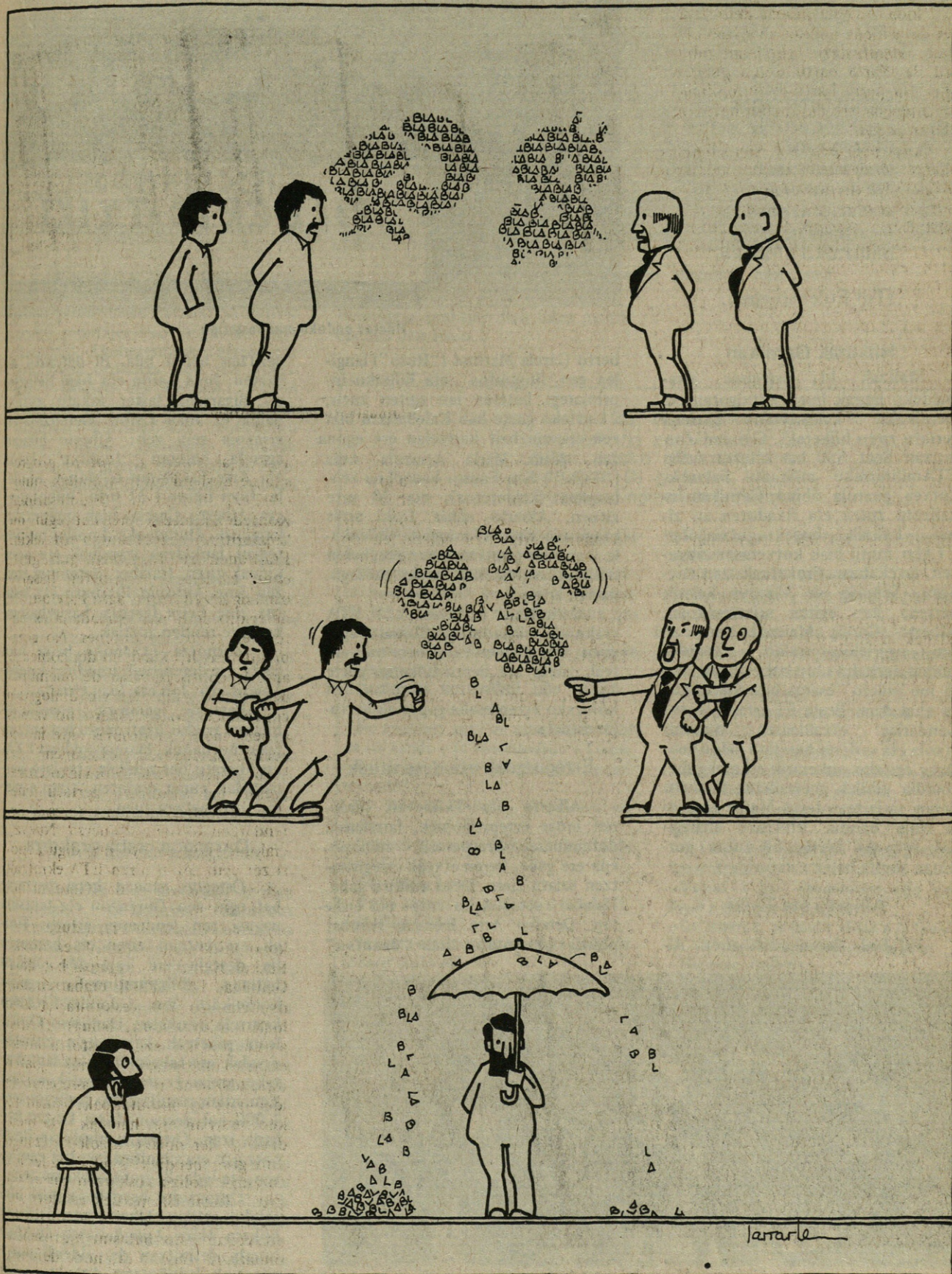
a sistir al funeral del futuro progresista de Euskadi" zioten. Hauek minik ere ez. Bizkaiko Entrepresarioen Konfederakuntzak ere bat egin du "maioritario" hauek duten eritziekin. Eta honela iruditzen zaigu guri, guttienez. Honela diote beren hasarre osoa agertzen duten agiri batetan: "El deterioro de la paz ciudadana es patente en todos los órdenes. No comprendemos la pasividad del gobierno ante la continua caída de miembros del orden, la libertad y el diálogo, la convivencia en paz, pero no vamos a permanecer impasibles ante la acción, la amenaza y el crimen". Zeharo hasarre daude, Mungiako enpresari baten bahiketa gertatu zenetik. Eta enpresariaren interesak defendatzen dituen "Fuerza Nueva" erakundeak garbi adierazi digu denoriz zer egitekotan diren ETA ekintzak egiten jarraitzen bada. Gure mendi eta ikastolak erre.

Beti entzun ahal izan dugu ETAkoak minori bat besterik ez direla. Euskal Herria beste gauza bat dela. Gehienak PNV, PSOE etabarren alde daudela. Logikaz (eskubitarrei ezin logika asko eskatu, baina) ETArekin joateko ezin ikastolen aurka ekin. Ikastoletara haurrak joaten dira. FNkoentzat Marxista-separatista ideologiz pozoindutakoak, bainan azken neurrian ere, haurrak. Eta mendiak? Zer nolako ideologia izango dute gure mendiek? Zenbait alderdi autonomo polizia eskatzen jarraitzen dira. Indar Harmatuek ez dute holakorik entzun nahi ere. Konstituzioan Espainiaren batasun sakrosantua onhartuta dago. Eta, nork defendatu behar du batasun hau? Autonomo polizia?

P.IPARRAGIRRE

Gomez Jauregi hil zuten tokia

ALBERTO ETA TXIKI ERE HILAK

Heriotzaren segak
zuen gorputzak beste
hiltzen ditu
gure apelazioak.
eta arrenkurak,
apelaziorik gabe,
iraultzarako grinak
bihurtuko dirateke.

(Till Eulenspiegel).

Hiletan ondoko manifestazioa.

Hilketak Gernikan

Maitzak 11, osteguna, arratsaldeko laurak hoge gutxiagotan eta Gernikako kaleartetan barrena gertatu ziren hilketak. Goizean Zornotzan Seat 850 bat ohostu zuten ETa militarreko militante batzuek, kotxea, goardia zibilek Gernikan lokalizatu zuten eta itxadoten ari ziren. Laurak hoge gutxiagotan ETa mutil biak kotxerantz zihoa-zen, ustekabeen tirokatuak izan zirenean. Señorío de Vizcaya kaletik barrena ihes egiten saiatzerakoan, Alberto Garcia Marmol erori zen tiro ugariekin zerraldo, goardia zibilen aurkako ohiu bat eta "me muero me muero" esatea besterik ez zuen ahal izan. Beste ETarra, ihesean, Gandarias etxaldearen ondoko etxola eta sasiarte batetara heldu zen. Deys egiteko aukerarik eskaini gabe, goardia zibilek metrailetaz tirokatu zuten sasiarte, Jesus Maria Arrazola Ania handik irtetzeko ahalegi- nak egin eta bertan hil zuten, gorputza aunitz balez zulaturik.

Alberto eta Txiki

Hil biak durangarrak ziren. Al-

berto Garcia Marmol ("Ruso") langilea zen, litografoa, eta Bilboko inprimategi batetan lan egiten zuen; 21 urteko gazte hau Kalebarrian bizi zen eta noizbait kartzelan ere egona zen. Jesus Maria Arrazola Ania ("Txiki") San Fausto hauzokoa zen, langilea (kaldereroa), eta 20 urte zituen. Alberto nahiz Txiki arras ezagunak ziren Durangon, Goienka- le inguruko giroetan batez ere, beren militantzia politikoa, noski, ezezagu- na zen arren.

Ostiralean (maitzak 12) ETA erakunde militarrek konfirmatu egin zuen Alberto eta Txiki bere militan- teak zirela eta beren hilketan parte zuzen edo indirektoa izan zutenen kontrako errepresalia gogorak hartu- ko dituela.

Erregistroak eta detenituak

Alberto eta Txiki hil ondo- ren indar errepresio- biek, familiaren doluminaren errespetorik minimo- ena ere gabe, beren etxeak erregistra- tzen saiatu ziren. Deus aurkitu gabe. Halaber, osteguneko zazpi eta erdie- tan, Debako Arte Eskolan hainbat polizia presentatu ziren "Jauntxu"

zeritzan baten bila. Bi detenitu zi- tuzten, Juan Lafon eta Juan Belazte- gi. Bigarrena laster askatu zuten, baina ez Juan Lafon. Detentzioaren arrazoiak zera zen: Alberto hilaren agenda batetan "Juanxu" izena eta Arte Eskolaren telefonoa zeude- la. Juan Lafon (31 urte, bilbotarra) eta Alberto Garcia, biak inprentako langileak, Durangoko Imprint inprim- tegian lankideak izanduak eta adis- kideak ziren. Halaber, detenitua izan zen Jose Antonio Ibarburu eta bila- tua Jose Felix Igartua. Larunbatera- ko libre zeuden guztiak.

Zornotza-Etxanoko beste hiru gazte ere detenituak izandira: Joseba Legorburu, Jon eta Josu Uriarte.

Bestalde, igandean, goardia zi- bilaren arteko irratiratu mezu bat entzun zuen norbaitek, Durangoaldean ETA- ko liberatu bat zebilela eta dato per- sonalak eman ondoren "tiren a ma- tar" ordenatzen zuten.

Durangon greba orokorra

Ostegun gauean herri batzarre bat egin zen Durangon eta tentsioa nagusi zen jendearen artean. Tiro- ak ere entzun ziren eta batzarrea ia desegin ere egin zen. Azken batetan, biharamonerako greba konbokatu zen. Goardia Civilaren kuartela tirokatua izan zen. Ostira- lean piketeak hertsiki egin zituzten dendak eta tabernak, baina lantokie- tako greba ez zen erabatekoa izan. Eguerdian manifestazio bat egin zen: 1.000 bat pertsonaduna. Ez zen isti- lurik izan. Ostiral arratsaldean beste batzarre eta manifestazio bat egin zi- ren, eta iadanik greba orokorra zen.

Durangoko herri batzarreak ate- ratako agirian Alberto eta Txikiren hilketa Herri Langilieriaren aurkako bezala definitzen da, alderdi mai- oritarioak kritikatzin dira eta indar

Alberto eta Txikiren hiletak.

errepresioak deuseztatzea eskatzen da.

Larunbat goizean greba orokorra prolongatzen zen, eta arratsaldean hiletak izan ziren, sei eta erdietan. Durangorako sarrera guztiak hertsia egin arren hamabi bat mila pertsona bildu zen eta manifestatu ziren ohizko oihuekin. Igandean, eguerdian, Vuelta Ciclista a España pasatzen zela eta moztu egin zen bidea; Arratsaldean 300 bat pertsonadun beste manifestazio bat egin zen inzidenterik gabe.

Istilu gehiago bizkaian

Ostiraleko greba Durangon baka-rik hedatu zen gogorki, baina egin ziren greba sueto batzuk; Somorrostroko montajeetako langileak, esate baterako. Unibertsitarien artean ere ere greba orokorra izan zen: Sarriko, Deustu eta Lexoan... Azken honetan, periodismokoak medizinarik bigarren kurtsokoekin enfrentatu ziren, haiek grebaren aldekoak eta hauek klasetik irten nahi ez zutelako. Bestelan, Bilboko giroa normala izan zen.

Hala ere, ilunabarrean manifestaldi bat egin zen San Antondik irteten eta Erriberatik barrena Gran Viera abiatutik. Barrikadak egin ziren eta Corte Ingles-ari eta hainbat banketxeri kristalak hautsi eta su eman zitzaizkien koketelek.

Bizkaian baita ere, (egun honetan Errearterian, Iruñean, Gasteizen, Tolosan eta beste leku askotan istiluak ugariak zirelarik), gaurdian ETAmilitarrreko komando bik Galdakaoko goardia zibilen kuartela ametrailatu zuten: bi guardia zibil eta emakume bat zauritu grabe, dira ekintzaren balantzea.

Ez dira gertaera bakunak

Edozelan ere, gertaerak ez dira bakunak. Gatazkako kontexto batetan suertatu dira, non bortxazko sistemaren iraupena ala desestabilizazioa jokatzen baita. Hala ere, nahasketa oso handia da. Adibidez, PCE-EPK erakundeak Alberto eta Txikiren eskalak publikatu ditu egunkarietan, duela aste batzuk Nafarroan, delinkuentetzat salatzen zituen arren. Halako kontraesan batzu salbu, situazioa gardena da: Herriaren gehiengoak gobernuaren eta alderdi maioritarioen jokoak dominaturik, bestaldetik ETArekin inguruan gorpuzten eta eratzen ari den minoria iraultzailea. Minoria iraultzaile honek ez du, noski, iraultza egingo. Baina salatu egingo du (jasaten duen errepresioan bertan) uneoro, estatuaren izaera eta anatomia errepresiboa,

Alberto eta Txikiren gorputzak hilerrian.

denuntzia praktiko hau hilez josirik egongo den arren.

Hau da, Durangoko hiletan irakurri zen Guardia Zibilen arteko elkarrizketaren zati bat. Bi gudariak hil zizutenegana egin eta grabatua.

— Confirmeme si es verdad o no, que ha habido un muerto.
—Muerto concretamente no puedo decirle, pero un herido creo que sí, por uno de los del Servicio de Información que creo que le ha tirado.
—Bueno, pues comuníqueme el resultado de la operación.
—Conforme
—Adelante
—Me confirma aquí un cabo que ha habido un herido y lo han mandado a Cruces.
—Bueno, en primera instancia o posteriormente?
—En primera instancia, en primera instancia.
—Después hasta la fecha no hay nada. Cambio.
— 541-400 a 541-3
— Ya ha oído lo que le decía al 42 antes?
—541-400 a 541-3
—Vamos a ver, uno que ha salido, me quiere decir quién es?
— 3-2 adelante.
— La noticia que le participo antes es verdad?
— Sí, ya está solucionado todo.
—Pero es verdad lo que yo le dije antes, no?
— Sí, pero se refería a eso de la Cruz Roja, no?
— Al segundo, al segundo!!
—Bueno eso no sé. Podría decirse por teléfono, no?
—Diga, claro: ¡o No.
—Sí, es positivo, ya está aquí!
—541-400 para 2. Cambio.
—Adelante

—No se si está enterado de lo que pasó aquí ahora.
—Dime Bernardo, adelante.
—Hay uno aquí y otro que se lo han llevado para Cruces.
—Ya se han enterado por qué había confusión. Yo he lanzado la noticia y después me dijeron que había confusión.
—Enhorabuena, eh?
—No, para los guardias míos. Para mí no, Para ellos!!!
— No coño, para todos!
—Ji, ji, ji, me alegro. Enhorabuena a todos. Olé un capitán con dos cojones!
—Quién habla, quién habla?
—Yo
—Así hay que hacer con todos! Y viva la Benemérita!
—Vamos a ver, necesitamos algo para llevar a éste que hay aquí.
—De acuerdo, se puede avisar a la funeraria, ya le avisaremos nosotros y al juez.
—Recibido, recibido.
—Con discreción para la autopista y todo el tinglado éste. Casi vamos a llamar a Gernika para que te solucionen el problema.
—Digo que debían de registrar al herido porque no se le pudo registrar bien aquí.
—Pero no le acompaña nadie?
— No le acompaña nadie por que los de la Cruz Roja no quisieron.
—Ha pasado la ambulancia por ahí?
—No, no, hasta el momento no ha pasado ninguna.
—Digan que todos estamos bien aquí.
—Recibido.

OTXARKOAGA EGOERA LARRIAN

Otxarkoaga, txabolak kentzeko egin zen hauzo bat besterik ez da. Bertako bizilagun gehienak errentaz bizi dira eta langileriaren sektore pobreenetatik datoz. Azken denboraldi honetan, ixkanbiletan dabilta. Bizilagunek egin zuten tratoan, atariak ordaindu behar zenik ez zen agertzen; Bilboko Udaletxeak, berak ordaindu orde, hauzokoei kobratu nahi izan dizkie. Bestalde, hezetasun handia dute etxeek; zakarrak bideratzea zaila zaie; 14 pixutako etxeak asensore gabe daude eta arduradun den Udaletxeak ez du ezer egin nahi, parketan "rascacielos"ak franko baizik.

Azaroan, hauzotarrek, Bilboko Udaletxearen menpean dagoen "Viviendas Municipales" delako erakundeari, kontuak eskatu zizkieten; ia zergatik itunean agertzen ez ziren gauzak ordaindu behar zituzten; baina betikoa, kasurik ere ez. Gauzak egoera honetan aurkitzen zirelarik, 200 hauzotarrek, errezioben kontuak argitaratu arte, Itunean sinatu zuten bakarrik ordaintzea erabaki zuten. Eskaileraren erreziobengatik, hilabetean 500 pezeta ordaintzen ari dira, eta diru horretatik gehiena (400 bat pezta) etxezainarentzat izaten da. Erabaki hau Udaletxeak hartu ditu eta Itunak dioenez, hauzotarrek gauza hau ez dituzte ordaindu beharrik. Bestalde, lapurreta hau ordaintzen ez dutenen arteko lau salatu ditu Udaletxeak. Hauziak egin dira, eta hauzotarrak garaile irten dira. Hertsialdi, manifestapen, etab. egin dituzte, baina...

Fiskalak: "marranos, Marxistas" e.a.

Lehengoz hauzian fiskalak lotsa-

gabeki iraindu zituen hauzotarrak: "marxistas, marranos, borregos, etab." esanez. Hauzitegiaren jubilatutako eta jende zahar asko zegoen eta ikaraturik eta nigar eginez hau zioten "Badakigu pobre garela, baina ez dugu honelako erantzunik merezi" Publikoaren artean zegoen norbait "calla faxista" edo horrelako zerbait erantzun zion irainen aurrean, fiskalak, "la legión a mí" eskatu zuelarik. Hauzitegitik irten ondoren, Udaletxean hertsialdi bat egin zen.

Otxarkoagan, berdeguneak tiestoetan

Bilboko Udaletxea, ofizial planifikazio guztien aurka, "zona de parque" izeneko lekuan etxe asko eraikitze baimenak ematen ari da. Udaletxea eta enpresa etxegilearen harremanak garbi ikusten dira. Adibidez, parkerako zen berdegune batetan, etxe franko eraikitze baimena eman du Udaletxeak: proiektua, Artetxe (Udaletxeko arkitektoz) egindakoa da. Jolastokirako erabakiak zeuden lekuan, eta

jende guztiak horrela zela uste zuen, "rascacielos"ak eraikitzen ari dira; honela Otxarkoagan orain dagoen kozentrazioa, larriagoa egingo da. Otxarkoaga hauzoan 30.000 bizilagun dago, gehienak inmigranteak. Etxe batzuetan, 40 edo 50 metrotan 8 edo 10 pertsona bizi dira; kasu batzuetan, neurri horietan hiru bat famili bizitzera ere iristen dira. Estatuak, 1959. urtean zegoen txabolismo egoera lotsagarria kentzeko, Otxarkoaga hauzoa egin zuen; oso agudo egin zutelako, betidanik milaka arazo sortu da.

Osasun hobeago batentzat neurri eske

Otxarkoagako bizilagunek egin dako hertsialdietan, Udaletxeari egoera normal batetan bizi ahal izateko, higie eta osasun neurriak har ditzala eskatu diote. Komunetako zakarrak botatzen diren lur azpiko isurbideak, 16 urtetan garbitu ez dituztenez, bete egin dira. Hori dela eta, orain bainotzietatik eta konketetatik agertzen dira. Usaina, pentsa

Bronkitiko kasuak gertatzen ari dira

dezakeuz nolakoa den eta osasun aldetik zer ondorio ekar lezakeen ere bai. Bizilagunak maizterrak direnez, — Udaletxearenak —, honi dagokio isurbideak garbitzea. Bestalde, hauzokoei etxeen konponketa eskatzen dute, zeren alde guztietan hezetasun handia baitago. Bronkitiko kasu asko gertatzen ari da arrazoi honengatik. Bestalde, 14 pisuzko 10 bat bloke asensore gabe daude. Pentsa dezagun zahar batentzat 14 pisu oinez igotzeak zer suposatzen duen. Udaletxeak konpondu beharko luke eta promesak aspalditik entzun dira, baina errealitatean gauzak berdin jarraitzen dira.

ekologismoaren beste aurpegia

Edward Goldsmith, inglesa eta ekologista, "The Ecologist" aldizkariaren zuzendaria eta "Ecology Party"ren alderdikidea, 49 urtetakoa, berritsua eta kolore ezberdinetako galtzerdiak darabiltzelarik Iruñeatik pasa da hitzaldi bat ematera Opuseko kolegio batean. Ekologismoaren beste aurpegia ikuserazteko ondo datorkigu.

Euskal Herriak ezin du alderdi ekologista batek hauteskundeak irabazi arte zain egon, bestela horrelakoak izango dira postal guztiak.

"Gure gizartea, aldatu beharra dago. Guk nahi duguna zera da, gizarte iraunkorra, deszentralizatua, bere rekursoekin, ia gobernuak gabe eta industri ttikiekin, ", zioen Edward Goldsmith-ek. Ekologista honen ustez gizarte berri honetaraino bide luzea dago: "Ezin da aldaketa egun batean egin, neurri orokor batzu behar direlako. Ditugun gauzei eutsi egin behar zaie, gizarte kontsumatzailea izan ez dadin baizik eta kontserbatzailea. Horretarako ona litzateke gasolina eta energi guztiei zerga gogorrak ipintzea".

"Energia arazoak ez du irtenbiderik. Energi iturri berriak aurrera ateratzeko denbora behar da eta premia da nagusi gaur egun. Horrengatik energi iturriak egokiena aurrezkoa da. Hau nahiko zaila da, Carter-ek berbera egin nahi zuen eta Senatuak ez baitzion utzi".

"Badira hor estudio batzuk energia iturri berriak posibleak direla diotenezak, baina nik ez diet balio handirik ematen. Petrolio agortuko denean —egiten 300.000 urte eman zituen eta mende batean desagertu behar du —gure gizarte industrialak bukatuko da. Ez dago petrolio bezain energi merkerik. Izango dira gure bizia mantenduko duten energia iturriak, baina ez dago gizarte industrialari eusteko biderik".

Hauxe da Edward Goldsmith-ek gizarte industrialari opa dion etorkizuna. Beronek dioenez, bai eguzki indarra eta baita ere nuklear indarra marginalak izango dira. "Nuklear indarra, nahiz eta nahi adina desarroilatu, gure beharren ehuneko 10a ez du beteko mendearen azkenaldean".

Dena den zentral nuklearrak pilo dira munduan zehar eta zenbait tokitan gehiagotzen ari dira. Hontaz ere ohartu da Goldsmith; "Geroz eta milioi gehiago ari dira zentrale nuklearrak eraikitzeke jartzen. Honela zertzen ari da organizazio berri bat, bere burua mantendu besterik nahi ez duena, edozein argudio eta aitzakirik erabiliz. Ikaragarria da benetan. Baina baita ere ulergarria; diru berbera erabiliko balute mahaiak egiten, berauen beharra ikuserazten saiatuko zen organizazioa. Gainera ezinezkoa da, hautsiko ez den gauzarik egitea. Zentrale nuklearreen egileek, berauek esaten dutenez, generadore nuklear bat erabat txikituko balitz milioi bat lagun geratuko ziren hiltzeko arriskuan. Eta bestalde ez dago ezer egiterik aidean eta uretan doa-

zen sustantzi erradiaktiboekin”.

Honeraino ekologista honen zenbait eritz. Lehen esan dugu ondo datorkigula ekologismoaren beste aurpegia ezagutzeko. Zergatik hau? Hemen Euskal Herrian erabat loturik egon da zentral nuklearren aurkako burrukarekin ekologismoa. Eraman den burruka eta egin diren manifestapenak ez dira bakarrik izan indar nuklearren kontra baizik eta baita ere Euskal Herrian eraiki nahi diren zentral nuklearren kontra. Deban sortu -tako herri-batzordea Iberduero, zuen etsai bakarra eta zentralaren obrak ilegalak zirela planteiatuz irabazi egin zuen herriaren laguntzaz. Lemoizko arazoan pauso bat eman da aurrera: “Comisión de Defensa de una Costa Vasca no Nuclear” delakoa. Iberduero eta Administrazioa salatzearekin batera, nuklear indarra eztabaidatzen saiatu da.

Euskal Herrian moteltzat har genezakeen Edward Goldsmith bezalako ekologista baten lana. Ez dugu ahaztu behar beronen esana: “Ekologista alderdiak ez dira, ez eskuindarrak ez ezkertiarak, eta jendeak egin behar duena zera da: ekologista alderdi bat eratu eta hauteskundeetara presentatu, Frantzia egin duten bezala”.

Hauxe da ekologismoaren beste aurpegia. Parlamentaria eta zientifikoa. Nahiz eta Frantzia izan honelako ekologismo mota gehienbat erabiltzen den nazioetarikoa bat, izan da hemen ere bai (Melvillen, joan den abuztuan) nahiko manifestaldirik. Gauza bat argi dago: Euskal Herriak ezin du ekologista alderdi batek hauteskundeak irabazi artezain egon. Eta, bestalde, nuklear arazoaren azterketa global bat derriorrezkoa da, hemen ere bai, ekologismoaren “beste aurpegiaren” antzera.

F. IBARGUTXI

hiztegia

Adimen: Inteligentzia
Aitzakia: Excusa
Arlote: Pobre
Arregura: Angustia
Asmakizun: Ingeniosidad
Ataka: Portezuela
Atari: Portal
Bakun: Unico
Belaunika(tu): Arrodlarse(-ado)
Distiratsu: Esplendoroso
Dolumin: Dolor sentido
Duintasun: Dignidad
Egokiro: Oportunamente
Egoki(tu): Acomodarse(-ado)
Egunsenti: Amanecer
Erasan: Impresionar(-ado)
Eskale: Mendigo
Esku-soinu: Acordeón
Ezagumen: Conocimiento
Gertu(tu): Preparar(-ado)
Giharre: Músculo
Grina: Afición
Hamarrurte: Decenio
Hartz: Oso
Hastapen: Comienzo
Hesi: Seto
Hezetasun: Humedad
Higi(tu): Mover(-ido)
Hondo: Base, Suelo
Inozo: Ingenuo
Iragarle: Profeta
Irain(du): Insultar(-ado)
Irristalari: Escabullidor
Isur(i): Derramar(-ado)
Itxoin: Aguardar(-ado)
Izaki: Ente
Jipoi: Paliza
Konketa: Lavabo
Larritasun: Angustia
Lasa(tu): Aflojar(-ado)
Maizter: Inquilino
Makur(tu): Inclinar(-ado)
Marru: Maullido
Masail: Mejilla
Motel: Flojo
Ohizko: Habitual
Ohore: Honor
Oldar(tu): Atacar(-ado)
Patu: Destino
Sarraski: Matanza
Sasoin: Buena salud
Sendo: Firme
So egin: Mirar
Sormen: Creatividad
Trumilka: En tropel
Txirula: Flauta
Uharte: Isla
Usain: Olor
Xarmargarri: Encantador
Xede: Intención
Zerraldo: De bruces
Zital: Bribón
Ziztada: Punzada

JAKIN

EUSKAL KULTUR
ALDIZKARIA

10 urte debekaturik egon
ondoren berriz kalera !

Hiruhilabetez behin
argitaratzen da

Monografiak
Dossierrak
Azterketak
Kritikak
Guarko gaiak

Oraingo zenbakiaren gai
nagusia:

NAFARROA

Oraingo zenbakiaren
lankideak:

Bueno Asin, Jesus
Jimeno Jurio, Jose Mari
Larunbe, Pedro M.
Mendikute, Jose A.
Mina, Mari Kruz
Ruiz Olabuenaga, Jose I.
Satrustegi, Jose Mari.
Torrealdai, Joan Mari
Urrutia, Victor.

JAKIN

800 pta urtean. 250 alea

Eskabideak eta harpidetza:
Cuartel 2- Tolosa (Gipuzkoa)
tfno. (943) 65.11.06

jesus iturriza

BAI EUSKARARI

Euskara eta euskarazko ekintzak zenbait aldetatik behintzat inoiz baino baztertuagoak aurkitzen diren momentu honetan, ezin egokiagoa Euskaltzaindiaren inizatiba, alegia, BAI EUSKARARI lemapean hasi duen kanpaina. Horri gure laguntza osoa eskaini nahian, kanpainak irauten duen denboran ahalik eta informazio zabalena eskainiko dizuegu. Hasteko, hona Euskaltzaindiak atera duen agiria.

I. KANPAINAREN HELBURUA

Euskal kultura eta euskara zaintzen duen EUSKALTZAIN-DIAK "Bai Euskarari" buruzko ezau-garriaz Euskal Herri zabalean eginen du Kanpaina bat. Honen helburua dirua lortzea da eta euskaldun guz-tiok batzea gure kultura eta hizkun-tza sendotzeko.

II ZERTAN OINHARRITZEN DEN ERABAKI HAU

Donok dakigun bezala, laburrean esanez, hontan datza, hots, euskal kultura eta hizkuntza egoera larri batetan aurkitzen zaizkigula. Bene Benetan euskara toki askotan bazter-turik dugu egungo bizitzako hainbat mailatara iristeko ahalmen gabe, ha-legia, (zientzi, merkatal, teknik, pe-dagogia) eta abarretara.

Bestalde, kultura ere baztertuta dugu gureak ez diren hainbat era kan-potik jasoz.

Egoera honen aurrean, EUSKALTZAINDIAK, guztiau ikusi ondoren, lan serio eta sakon bat egi-tea erabaki du.

III. AUERRERA JOTZEKO ZER BEHAR DEN

Bereskuratzeko eta kultura eta hizkuntza sendotzeko hainbat proi-ektu arautu ditu EUSKALTZAIN-DIAK.

—Euskal Herri osoan euskara maila guztietan hedatzea.

—Egokizko tokiak lortzea bai akade-mi ekintzetarako, liburutegi, artxi-bo, etab. arrerako.

—Sistema modernuz banku datu lin-guistikoa jaso eta herrialde denetara Unibertsitate mailan ikasketak buru-tzeko.

—Maila guztietarako irakasleak presta-tzea.

—Gure inguruko irakasle guztiak behar diren tresnak izan eta gerta dai-tezen EUSKALTZAINDIARI dagoz-kion lanak aurrera eramateko (Hizte-gigintza, gramatika, textugintza...)

—Lan argitaratzea bai euskal klasi-koak, bai egungoak.

—Bekak eskaintzea.

—Eta beste zenbait arazo EUSKAL-TZAINDIARI dagozkion lanak ongi burutzeko.

IV. BEHAR DIREN BALIABIDEAK

Guztiau aurrera eramateko diru laguntza behar du EUSKALTZAIN-DIAK une honetan ezertxo ere ia ez baitu.

Agian urteko presupuestoa, egun, ez da ia dituen zerbitzu kaxka-rrak betetzeko heltzen.

Honela, 1974ean bakar bakarrik 1.440.000 pta. ziren.

1975ean 1.918.000 pta.

1976ean 4.009.000 pta.

1977ean 6.092.000 pta.

Ekintza hau aurrera eramateko gutxienez 35 miloi behar dira beha-rrizan larrienei erantzun dexte bat eskaintzeko.

Dirutza hau, EUSKALTZAIN-DIAK ez du inondik inora eskuratze-rik.

Honengatik, Euskal Herri osoan bizi garenon laguntza eskatzen du guztioi dei larri bat eginez denon ar-tean euskal kultura eta hizkuntzari, egun, dagokion bultzada emateko.

V. KANPAINAREN ESKERRA

BAI EUSKARARI kanpainak bi isurbide aurkeztu ditu: bata, Eus-kal Herrian bizi garenon kontzientzi-apena mezu batzuren bidez ezarrita-ko kezkekin bat egiteko; eta bigarre-na, ikuskizun batzu eskainiz jendetza bildu, berauetatik dirua jasotzeko.

Ekintzok data baten barnean izzango dira eraturiko ekintza guzti-ak burutzeko "EUSKARAREN EGUNA" lematzat harturik jendeau-rreko eskaera hedatu bat ospaturik.

V.-1. Lehen isurbidea

Kontzientziapen hau aurrera eramateko publizitate klasikoak bali-ago gara. Hontarak erabiliko dira: Egunkariak, aldizkariak, Irrati eta pu-blizitate ageria. Honen iraupena hila-bete osoa. Maitzaren 14tik Ekainaren 16arte, Euskal Herri oso-an hedatuz. Mezuak, Euskal Herri-ko egunkari, aldizkari eta beste komunikabideetatik zabalduko dira.

V-2. Bigarren isurbidea: jende-aurreko ekintzetan diru batzea

Diru hau era hontan batuko da, hategia, jendeaurrek ikuskizun sa-rrreratetik aterata eta batia zenbait gauza saldurik, hots, kamisetak, eranskailuak, etab.

Lehenbizi ekintzok: Kantaldiak Euskal Herriko hiribuetan, ki-rol ekintzak lehen maila edo lineako ekipoen artean.

VI.

Kanpaina honek duen garrantzia helburutzeko, eta Euskal Herrian bizi garenon artean, dei berezi eta latz bat egitera behartu gaitu EUS-KALTZAINDIAK zuen laguntza eta ekintza jasotzeko itxaropen osoz.

artearen irakaskuntzaz

Hezkuntzaren azken xedea, gizon pertsonala eta askatua sortzea izan behar da. Norberak bere burua aurkitzea eta arrotza zaiona berarengandik berezteka izango litzateke hezkuntzaren helburua.

Baina ohizko eskolak ez du horrelako gizonik sortzen. Ez du pertsona askaturik sortzen. Eskolak gauzak erakusten dizkigu, eta hori ere bada eskolaren egitekoa, baina ez digu gure nortasuna bizten laguntzen.

Haur ginenean gauza oro inposatzen ziguten, eta bortxa hori onharitzen erakutsi digute. Orain beranduago eta urteetan sarturik, hezketa haren bidez, gizartean dugun tokia betetzea erraza zaigu. Enpresari eta patroien domeinua, juezen domeinua, boterearen domeinua onhartu eta herritar onak bihurtu gara.

Eskolek ez dute gizon sortzailearik egiten, gizon irakatsiak baizik. Irakasleak hezkuntza lanetan autoritatean oinarritzen dira eta haurrak nortasunik gabe irtetzen dira eskolatik. Eskolak gizona askatzaile ordez, jakintsua egiten du.

Baina gizonen xedea ez da zibilizazioa (jakintasunaren bilduma bezala), ez eta ezagumena ere, borondatearen askatasuna, pensamenduaren askatasuna baizik. Eskolak, nortasunaren hedatzea bultzatu beharko luke eta nortasun askatuak sortu. Borondatea, orain arte gogorki zapaldua, askatuki desarroilatu beharko litzateke. Borondatearen askatasuna da xedea eta pertsona askatuen borondate bezala berbiz dadin, eta eguneroko bizian pertsona askatua bezala izan dadin. Eta arte hezketa? Nola harremantzen gaituzte arte muduarekin? Arte maila gai berezia baita heziketa ingurunean.

Guri eman ziguten artearen ezagumena, artearen historia baino gehiago ez zen izan. Historia horrek metodologi baten bidez, ikaslea sentimentu mailatik adimenezko mailatera bultzatzen du. Honek, nozio abstraktuz eta orokortzailez multzo koherente bat lortzen eta eredu batzu segurtatzen ditu. Noski, portaerak ezartzeko eta praktikan erraz izan daitezen beren trasmisioak.

Artearen ezagumena esperientziari hasi beharko litzateke abstraktuz ordez. Esperientziari hori ezarri beharko litzateke lehenengoz eta gorputz mailan adimen mailan egin ordez. Gorputzean dartada gogorak izaten ditugu eta garrantzitsuak ere bai. Honela, artea kozeptualizatua ez da-

goenean, bere esperientziak opa egiten digu hezketaaren xedeekin eta horretarako, gorputza oinharri bezala bezala beharrezkoa zaigu.

Baina eskoletan artea komunikatzeko, ezin da beti hizkuntzaz egin eta sentikortasuna gaizki sartzen da hezketa instituzioetan. Baina benetako esperientziari estetikoa izateko, arte loturaz gure nortasuna libre izan dadin, gure estetiko esperientzia libre izan dadin ez ikasgaiz makurtua, artea gure eskuetan ukan behar dugu eta norberak egin bere artea.

"Artea, giza arima desarroilatu eta afinatu behar duen ahalmena da. Arimak mintzatzen duen mintzaera bakuna da eta arimak uler dezakeen hizkuntza bakarra", zioen Kandinskyk. Esperientziari hori artelari klaseak bakarrik egin beharko ote du? Elite batek? Sormena, esperientziarik askatzaileen eta atseginena da. Askatasunerako hezkuntza eguneroko es-

perientziari sorkorretik eta pertsonaletik hasi behar da.

Vasarelyk esan zuen bezala: "Kreatzea ez da natura imitatzea, berdintzea gutxienez eta behar bada asmakizun batez natura gainditzea. Izaki bizikorraren artean, gizonak bakarrik egin dezake hori". Bestetik honela zioen J. Fautrier-ek: "Eta arte mailan artelariaren sentikortasunaren balioaren parekorik ez da".

Eta nor izango da artelaria? Gu denok izan gaitzen geure sormenaren jabeak eta izan gaitzen sorkorrak. Gizon sorkorrek esperientziari bakuna egiten du, norberak egiten duena hori delako. Deusezta dezagun festa, festa amaigaitza izan dadin. Deusezta dezagun artea, gure bizitzan artea bizi izan dadin. Eskoletan adierazten diguten artea ulertzen dugu, baina ez gara sartzen bere barnera. "Ez adieraz musika, ez ametsik adieraz, sumagaitza orotara sartzen da eta gauza orok errimatzen duela jakin behar dugu" dio Wols pintatzaileak.

"Aldiune bakoitzean, gauza bakoitzean, betialdia dago". (Wols). Eta ekintza sortzaile bakoitzean ere bai. Hezkuntza askatzaile batentzat artearen esperientzia, sakona eta sortzailea izan behar du.

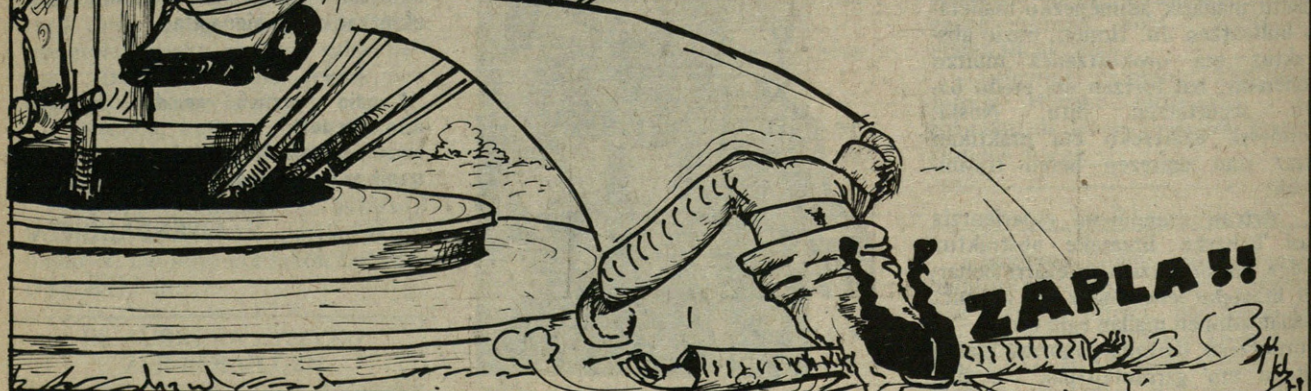
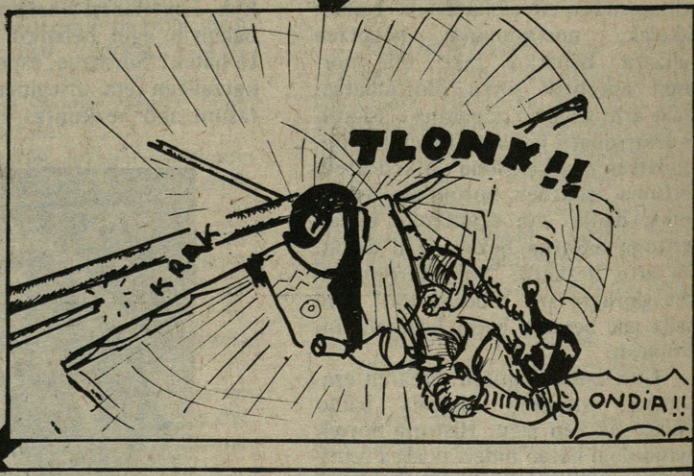
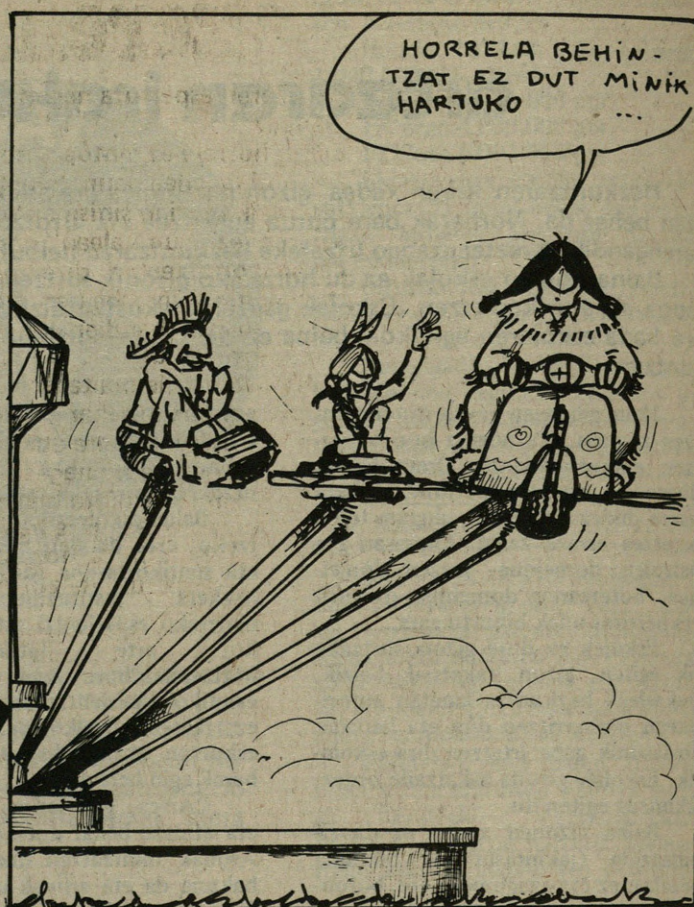
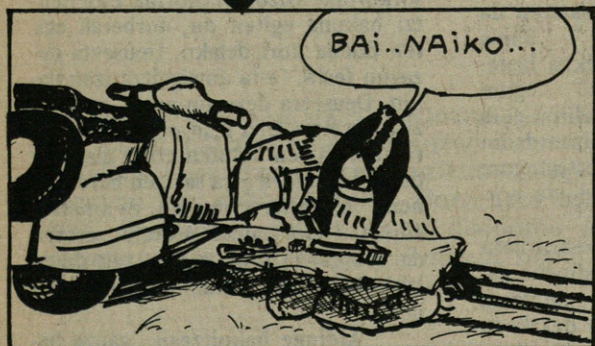
Ekintza bat, ekintza sortzaile bat, amodiozko ekintza bat da, mundura sortzen baititugu gure izakiak, mundura isurtzen gure arimaren funtsa. Eta mundua natura da, baina, gizona ez ote den natura ere bai? Ekintza sortzailean, arte ekintzan, gizonen natura, bere arimaren hondoa, munduarekin elkartzen da eta hori da maitasunezko ekintza. Hots: gure barnea eta kanpoko mundua, gure buruko izakia eta kanpoko izakiak, bildu, batu, hori da arte ekintzak egiten duen amodiozko ekintzarik nagusia eta:

"Amodio guztiek amodio batetara eramaten dute amodio pertsonalak baino haruntzago izenik ez duen amodioa dago" (Wols).

J. SENDAGORTA

erdi-putz

Zeren...

Bai. Zeren aspertuta negon,
maitea.

Zeren horrela ez gintoan inora,
zeren ni langilea naun, herritar langilea,
zeren nik herrian sinismen osoa zeukanat,
zeren ni ez naun kalean "gorak" deihadarkatuz ibiltzen,
herria izorratzen ari diren bitartean,
zeren lanik egin gabe herria goratuz doazen horik ditun
herriaren etsai handienak.
zeren horik ditun
kapitalisten kide maitagarriak,
zeren hauk ditun bihar gu izorratu eta zapalduko gaituztenak,
zeren gu beti inoxente eta zoritxarreko izango gaitun,
zeren guk beti geure nagusia, inozoen antzera
burua goratuz begiratu beharko dinagu.
Baina lasai, maitea, gure heriotzeko eguna iritsiko bait dun,
eta orduan hi ta biok, hor, lur azpiko paradisuari,
pozik biziko gaitun eta zoriontsu izan ere.

JOXE MANUEL FRANCO

Mikel
Enparantzak.

PONTECORVO ALGERIAR IRAULTZAREN ALDE

"Herri kolonizatutako populu konkretok, gizonek eta emakumeek, haurrek eta agureek ikusten dute esistitzea, hitzaren zentzu biologikoan, eta herri askatu bezala esistitzea gauza berbera dela. Herri horrentzat irtenbide bakarra, salbabide bakarra, ahalik eta bortizkien bere aurka egiten den genozidioari erantzun bat ematean datza. Erantzuna gero eta absolutuagoa egiten da." (Frantz Fanon, Afrikar Iraultzaren Alde).

Zinema Politikoaren bilakaera

Zinema Politikoa delakoaren susperraldia 60 hamarrurtean, eta bereziki, 1968 ondoren bilakatu da. Baina bere prezedenteak lehen zinemagintza sobietikoan aurki daitezke. Zinemagintza kapitalistetan nagusi den zinema-drama indibiduala abandonatu eta zine politikoa sortzen haziren Eisenstein, Pudovkin, e.a. problematika kolektiboak, espiritu iraultzailea eta montajearen aurrerapen inportanteak inkorporaturik; Lehen zinemagintza epiko haxe izan zen egungo zinemagintza politikoaren aitzindaria.

Eguno Zinema Politikoaren susperraldia 1968 inguruan bilaka-

tzen da, garaiko erradikalizaio politikoak eraginik eta abantail zinematografikoek posibilitaturik. Hemendik aurrera zine-politiko ez da bakarrik estatala (estatu sozialistetan) edo alderdirena izango. Alde batetik, produktoreak, filme mota hau errentableak izan zitezkeela, eta pelikula komertzialak finantziatzen hasten dira. Bestetik, industria zinematografikotik at ere zinema politiko militantea edo marjinala ere egiten hasten da. Zabalkundeari buruz inportanteena, dudarik gabe, zine politiko komertziala da, eta mundu guztian egiten da. USAn (Norbert Berman, Joris Ivens e.a.) edo Hegoamerikan (P. Guzman, M. Littin, Getino/Solanas, San-

jines e.a.). Baina zine politikoarik helduenak frantzea eta italiarra dira. Costa-Gravas (frantzian bizi den grekoa) da ezagunetarikoa bat, baina Godard (1968an erradikalizatua) eta Ives Boisset ere ospetsuak dira Frantzian. Italian ere, ezkerreko erakundeak indartsuka izateagatik eta tradizio zinematografiko sozial garrantzitsu bat izateagatik (1945 ondoren eta neorrealismoagatik). Zine politikozko zuzendariak dira Petri, Loy, Risi, Damiani, Montalde, Rossi (Salvatore Giuliano, Le Mani Sulla Città, Cadaveres Excelentes). ... eta batez ere, Gillo Pontecorvo: La Batalla de Argel eta Queimada-ren egilea, eta orain Operación Ogro filmatzen ari dena.

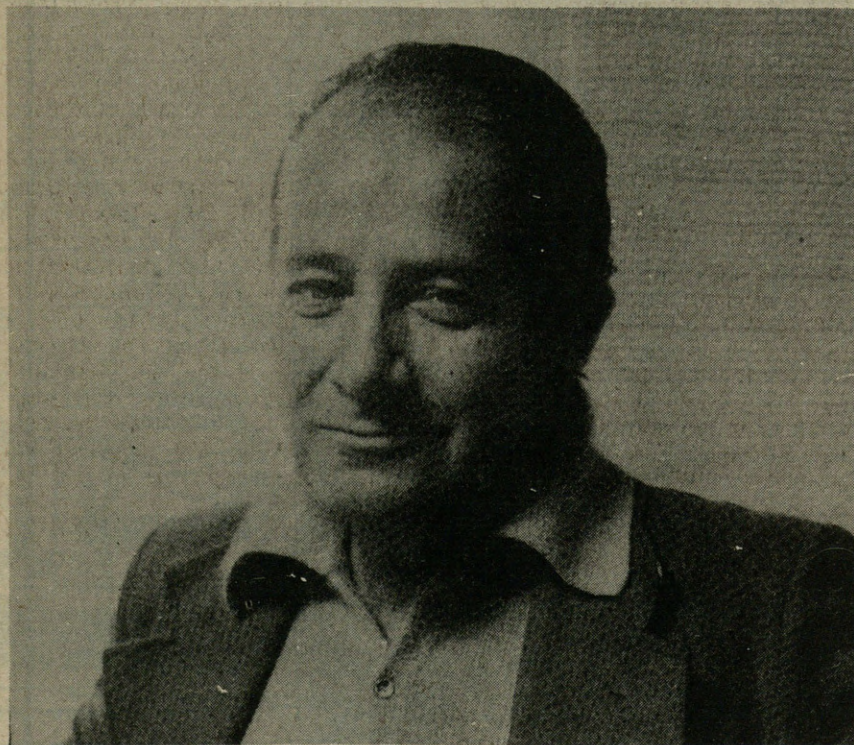
Pontecorvo Algeriaren alde

LA BATALLA DE ARGEL Gillo Pontecorvok egin zuen, eta italianotzat hartzen den arren, gaia-aren aldetik nahiz produkzioaren aldetik algeriarra da.

LA BATALLA DE ARGEL algeriar herriak bere independentziaren alde 1957tik 1962 arte eramane burukari buruzkoa da, eta baita konkretu bat narratzen da bereziki: Mathieu-Massu koronel -general frantzesak 1955ko urtarrilaren 28an erasoaldia hasi eta Ali La Pinte oldartuen azken liderra 1957ko urriaren 8an hila izan arte.

Produkzioaren aldetik, algeriaren laguntzaz lan egin zuen Pontecorvok hiru urtetan zehar. Algeriar gobernuak, liberazio prozesuaren omenaldi gisa eskatu zion Pontecorvori filma, algeriar zinemagintza ez baitzen proiektu hau burutzeko kapaz. Hala ere, Pontecorvoren inguruan aunitz zuzendari indigena hezi ziren, geroko zinema algeriar berriaren susperraldia eragingo zutenak. LA BATALLA DE ARGEL, beraz, Pontecorvo (eta Solinas) eta algeriar gobernuaren arteko elkarlan bat izan zen. Eta gobernuak beren iraultza iraganaren grina permanentizatzeko egin ohi diren motako pelikulen artean dago.

Fikzio eta dokumentalaren artean situa daiteke filme hau. Nabarmena da zine politikoaren tradizioarekin batera, LA BATALLA DE ARGEL-ek baduela neorrealismo italiarraren influentzia. Kolektibitate biren enfrontamendua analizatzen da bere larritasunean. Protagonistak, beraz, kolektiboak dira baina, hala ere, pertsonaia soilak ere agertzen dira eta asmoak eta xedeak beren pertsonalizazioan enkatzen dira. Hau da, zer kolektiboa nagusia den arren, indibiduok asumitu egiten dituzte situazioak kemenez eta modu pertsonal batez. Kolektibitate bi enfren-

Gillo Pontecorvo, "La batalla de Argel" eta "Queimada" filme kolonialisten egilea eta "Operación Ogro" egiten ari dena.

tatzen dira eta patu historikoak algeriarren garaipena eragingo du. Kolonialismo dekadentearen aurka, gatazka krudelean, algeriarrek irabai-ko dute. Pontecorvoren pelikulak patu historiko hau oso kontutan du, baina ez da panfleto tipikoa: guztiz-on eta guztiz-gaiztoena. Gillo Pontecorvoren pelikula objetibo bat da. Kolektibitate biren gatazka larri eta krudela isladatzen eta birreraitzen da: zapaldu eta zapaltzaileena. Baina ez dira batzuk arkaingeruen parekoak bihurtzen eta ez da besteen hamaikagarren parodia egiten. Ahalik eta objetiboen analizatzen da burruka, eta aukera bat ere hartzen da, noski: algeriarren alde posizionatzen da Pontecorvo. Baina, beti, egia iraultzailea delakoa jokabidearen bandera gisa darabilelarik.

"La guerre de libération" algeriar filmeko fotograma bat. 1973an egin zen filme indigena hau.

Iraultzaren iraupen zaila

Pontecorvoren filme hau, objektiboa dela esan dugu, eta honek azalpen zehatzago bat merezi du. Adibidez, Mathieu-Masu koronel-generalarren figura ez da torturatzaile tipikoarena: jokabide arras ekilibratu eta serio bat duen pertsona bezala presentatzen da. Sadiko bezala presentatua izanez gero parodia personal bat egin, baina estali egingo litzateke jokabide horretara behartzen duen sistema koloniala. Hontaz argiro mintzatu da Frantz Fanon ere: "Algeriako torturatzen duen poliziak ez du legerik hausten. Bere egitadeak instituzio koloniatzaileen baitan aurkitzen dira. Torturatuaz, egiazko leialtasun bat agertzen du sistemari buruz. Frantziar soldaduek ere ezin egin dute besterik, frantziar domeinogoa kondenatu gabe. Algerian, frantziar orok torturatzaile izan behar du. Algerian gelditu nahi badu, ez dago Frantziarentzat irtenbiderik, okupazio militar iraunkor eta polizia estruktura bortitz batetatik at". (Afrikan Iraultzaren Alde). Beraz, Mathieu-Masu-ren figura arras ongi erreflejatzen du Pontecorvok, beren izakera historiko errealean.

Objetibitatearekin ere badu zerikusirik zehabait eszena krudelek, Algeriar gobernuak, hain zuzen ere, moztu egin nahi izan zituen hainbat plano algeriar iraultzaileen ekintzen krudeltasuna agertzen baitute (tabernako lehergaiiletan hiltzen diren haur europoeak e.a.), baina Pontecorvok ez zuen onartu. Zeren eta krudedadea gatazkaren konponente funtsezko bat baita. Algeriarrek hain zuzen, bere situazio larria dela medio, krudelak izan behar dira. Iraultzak ez dira lore-jokoak. Iraultzak gogozkoak dira, baina inoiz ere ez alaiak. Iraultza sozialak zapalkun-

tzak esijitzen duen bezain gogorrak krudelak eta odolezkoak dira. Gatazka kolektiboa izateak larriagotu egiten du burruka. Kolonialismoa ez da harreman mota indibidual bat, baizik eta komunitade erabat bereizi biren artekoa. Algeriarrentzat frantziar oro etsaia da. Frantziarrentzat algeriar oro da etsaia. Hainbat kasutan errepresaliak selekzio gabe ezartzen dira beste komunitateko edonoren kontra (agure eta haurren aurka, kasu) pelikulan zehar. Hau da, gizarte baldintza, hain zuzen ere, karakter kolektibo hau da. Iraultza sozialak kolektibitate bat "izatetik" "ekitera" iragaiten denean gertatzen dira. Klase-zapaldua izatetik klase-iraultzaile izatera pasatzen delarik (Rosa Luxemburgok zioenez), praktika/situazio (ez teoria) iraultzaileetan kolektibitateak beren betekizun historikoaren kontzientzia hartzen du, bere zuzendari eta gidarietatik aparte ere. Praktika iraultzaileak damaio kontzientzia, alegia. Prozesu iraultzaile horietan pertsonalitateak ez dira derri-gorrezkoak (lider karismatikodun iraultzak iraultza eskasak dira). Pontecorvoren pelikulan agertzen denez, (F.L.N.-ko) buruzagiak hil arren masak masakratuak izan arren, Algeriako prozesu iraultzailea irrebersiblea zen. Mila zatitan apurtu eta zati bakoitza bizirik eta birhazten den izakia bezalakoa baitzen algeriar iraultza. Alderantziz, kolonialismoa paperezko tigrea izan da beti. Iraultza antkolonialista gerezina zen, eta F.L.N. katalizadorea besterik ez zen izan. Frantziar ezkerren laguntza ezak, menperatuak ez direnak ezin

daitezkeela iraultzaileak izan frogatzen zuen. Parakaidisten erreprezioak eta torturak liberazioa urjenteagotu besterik ez zuen egiten.

Algeriar iraultza hasi, aurrera eraman eta irabazi egin zen bere lehen fasean. Baina F.L.N.-ko lider batek beste bati, Ben M. Hidi-k Ali La Pointe-ri, pelikulan egokiro adierazten dion bezala: "Zailak dira iraultza baten hastapenak, zailagoa iraupen eta are zailagoa irabaztea, baina ez da deus ere iraultza finkatzea bezain zaila". Iraultza degeneratuen garaian gaude, eta iraultzak finkatzea utopia xarmangarri bezain inposible bat besterik ez dela dirudi. Egoera honetan, honelako pelikulak triumfalismo faltsu bat enkubritzeko eta zine-ikuslegoaren konzientzia-ona elikatzeko balio dezakete, pelikula honen eta zine-politiko ororen xederik funtsezkoenen kontra. Iraultza hasi besterik ez zen egin Algerian independentziarekin, eta iraganeko gloriak ez du presenteko eskasia justifikatzen. Algereko Bataila bezalakoa aunitz bataila dira Algerian, eta hemen ere, irauteko.

JOSEBA SARRIONANDIA

MAIATZA 21/28

LIBURUAK

OLERKIAK, Bernat De-
chepare. TXERTOIA. 227
or., 790 pta.

Birargitalpena dugu hau, baina edizioa, 1968an egin zena baino okerrago oraindik. Hasteko, arkibidea gaizki dago; aurreko argitalpenekoa jarri dute eta ez du oraingo paginazioarekin koinziditzen. Gero, lehen zeuden hutsune berak jarri dituzte, adibidez 106. orrialdean "Ezkonduyen koplak" jarri ordez "Ezkonduyen koplak"; 108.-109. orrialdeetan euskarazko azken estrofa falta da, aurrekoari erantsi zaiolarik azken horren bukaerako bertsoa. Badirudi bigarren argitalpen batek, eta gainera honelako obra batenak kontu gehixeago eskatzen duela, ezta?

1545 BERNAT DECHEPARE

olerkiak

HISTORIA DE EUSKADI; EL NACIONALISMO VASCO Y ETA. Francisco Letamendia-Ortzi-. RUEDO IBERICO-IBERICA DE EDICIONES Y PUBLICACIONES. 446. or., 900 pta.

Ortzi Francisco Letamendia

Historia de Euskadi: el nacionalismo vasco y ETA

Beste birargitalpen bat. Lehen Parisen egin zen 1975ean eta oraingoa Barcelonan. Gogoratuko zarete- nez edizio kladestino hura irakurri zenutenak prehistoriatik hasten da Ortzi Euskal Herriko historia ematen, gero euskal nazionalismoan eta bereziki ETArek historian sartzeko 1974. arte. Sozialismoaz eta euskal abertzaletasunaz kontsiderazio batzu eginez bukatzen du.

EUSKAL KONDAIRAREN SINTESIA -SINTESIS DE LA HISTORIA DEL PAIS VASCO, Martin de Ugalde. EDICIONES VASCAS. 343 or., 475 pta.

Edo azkenaldian liburu-ek arrakasta handia dute edo bestela, obra berrien falta hain handia da, birargitalpenak egin behar. Hau ere behin eta berriz argitaratutako liburua bait du. Baina oraingo hau euskaraz eta gaztelaniaz dator, ez- rrean euskarazko itzulpena eta eskubian gaztelaniazkoa -modu honetara jarrita, jakin nahi nuke zenbaterik irakurriko ote duten euskaraz, bai baitakigu eskubiko alde- ra jotzen dugula bistarekin-.

Baina bueno, hemen dago euskarazko itzulpena ere. Martin Ugalde prehistoriatik hasten zaigu gure historia kontatzen, 1936. arte.

martin de ugalde

EUSKAL KONDAIRAREN SINTESIA

SINTESIS DE LA HISTORIA DEL PAIS VASCO

ediciones vascas EV argitaletxea

JALGI HADI, IRAKASLEAREN GIDA LIBURUA, Hondarraitz. EUSKALDUNTZE ALFABETATZE KOORDINAKUNDEA, 150 pta.

13garrenetik 21garren arteko ikaskaiak dakartzi JALGI HADI metodo-ko bigarren irakaslearen gida liburu honek. Irakurgaiak eta ariketak biltzen dira bereziki, hasieran liburuaren erabilera esplikatzen batzu eman ondoren.

jalgi hadi

IRAKASLEAREN
GIDA
LIBURUA

13-21

ALDIZKARIAK

JAKIN, 6 zenbakia, 1978ko apirila-ekaina. 118 or., 250 pta.

Nafarroaz doa JAKINen seigarren zenbaki hau. Eta gai hortaz idazten dute Jose M. Satrustegik -"Nafarroaren ordua"- Joan Mari Torrealday -"Nafarroaren administralgo berezia dela eta"- Jesus Bueno Asinek -"Nafarroako ekonomia-aren arazoak"- J.A. Mendikutek -"Konzentrazioa eta osagarritasuna euskal ekonomian"- Mari Kruz Minak -"Nafarroaren egungo historiari sarrera"- eta J.I. Ruiz Olabuenaga eta V. Urrutiak -"Nafarroako hauteskunde orokorrak"- Horrez gain ohizko sailak -ORAIN ETA HEMEN GAIAK, LIBURUAK- eta aipagarria lehenengoan datorena Tolosako "Baile de cisterna"z.

JAKIN

NAFARROA

Argitaletxea: Argitaletxea
Kultura: Kultura
Historia: Historia
Hautakundeak: Hautakundeak
Administralgoa: Administralgoa
Ekonomia: Ekonomia
Etnografia: Etnografia

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA.

Kalean dago iadanik izako Udako Euskal Unibertsitateaz folleto bat. Bertan aurki daitezke dato

estadistiko batzu hango ikasle eta irakasleei buruz irakasleen zerrenda, egindako lanei buruz beste dato batzu diruaren sarrera eta irteerak e.a. Eskuratu nahi duenak U.E.U. aren idazkari-tzara eska dezake.

VINDICACION feminista

LESPECIAL: ABORTO. EL CLAMOR QUE NO CESA

El aborto, la última autoagresión. Abortar, un desafío a la España tradicional

Abortos a domicilio: indefensas ante la carnicería

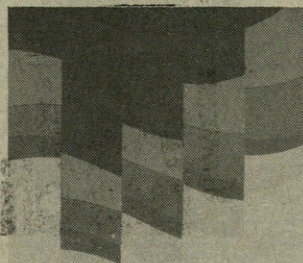
La ceguera de las leyes

La iglesia católica: ¿Homicidio?

Las feministas: una explosión de clase

MUSIKA

Errenterian MUSIKASTE, hilaren 16, 17 eta 20ean. Aurten Hilarión Eslavaren musikaz gehienbat. 16ean euskal musika organoan, organista Lorenzo Ondarra, komentarioak Jose Luis Ansoarena. 17an Hilarión Eslavaren obrak emango ditu Donostiako barroko taldeak. 20ean Hilarión Eslavaren beste bi obra emango dituzte Errenteriako Orereta ikastolako haurren koruak.

MUSIKASTE-78

Larimabon, musikari 20
Arretxaldeko, 9.30 etan
Posta: Andre, Mera
Partekatu
(Aita Kapurtsinoren Elizan)

Sabado, 20 de mayo
21.30 horas
Iglesia Parroquial de
Nra. Sra. de Fátima
(PP. Capuchinos)

CAJA DE ABORRROS PROVINCIAL DE GUPIZCOA

Andre Mari koralak, Orfeón Donostiarrak eta MUSIKAS-TEko orkestak. Azken ekitaldi hau kaputxinoen elizan izango da, gaueko 9.30etan.

Ormaiztegin, hilaren 20ean, euskal rock gaua, SAKRE eta KOXKA taldeekin. Lehenak "Bizitzako gauzak", euskal opera rocka eskainiko du. Gaueko 10etan, ZUBIPE pelotalekuan.

DISKOAK

OCHOTE KRESALA. ZAFIRO. LP. eta kaseta (540 pta. bakoitzak). Otxoteen kanta tipikoak — "Boga boga", "Maite", "Aurtxo txikia"... — eta "Kalinka". Kalitate ona KRESALArean.

AZALA

Bueno, Carmencitarena bukatu da. Eta klabea emateko garaia da: gehienok asmatu duzuen bezala, Amestoyk Carmencitarentzat

prestaturik zuen jantzia presarena da. Ezta hori doakiola ondoena? Asmatu duzuen artean sorteo bat egingo dugu, urtebeteko harpidetza Z. ARGIAra. Gure asmoa denoi oparia egitea zen, baina konprendituko duzue guztiontzat ez dagoela, ezta? Eta enkaputxatuen asmatu duzuenentzat ere badoaz opariak, horik sekretoak dira.

I HARDUNAK

Hernanin, hilaren 22tik 28ra kultur astea EKINTZA taldeak antolatutik. 22an, filmak: "Ikastolak" eta "Hijos de Gernika". 24ean Beltzaren hitzaldia kulturaz. Bi saio hauk Udaletxean izango dira, arratsaldeko 8etan. 25ean, txarangak egun guztian; 5etan haur taldeen kontzentrazioa. 26an Basanafarroako ihauteriaren desfilea herriko enparantzan, arratsaldeko 8etan. 27an, Galarretan jaialdia gaueko 10etan: Josu Goia, Iruñeako ARI-TZA taldea, Olazagutiko Salinas, Idoia Olaskoaga, Zangotza eta Lekunberriko dantza taldeak eta bi hizlari Nafarroaren historiari eta egungo egoerari hitzegin-godutenak. 28an dantza taldeen kontzentrazioa: Gipuzkoatik GOIZALDI, Zangotza eta Lekunberriko taldeak, Nafarroatik, Bizkaiko GAZTEDI, Arabako MAILDER, Xiberoako URDINARBEKOA eta Lapurdi eta Basanafarroko taldeak. 5etan dantza saioa eta ondoren erromeria.

GORA MATTIN

Agur eta ohore Ahetzeko Mattin.
Zerbait erranen dizut nahi baduzu jakin.
Egun handia nuen zure omenakin.
Explikatuko dizut patxara onakin.

Zure omena eta nik egun handia.
Horren konprenitzeko prest ote jendia?
Lehenez bixita dut ifartar sendia.
Ametsak ere inoiz bihurtzen egia.

Promes egin da nengon kezkatu alare
Txorien atzematen dago hainbat sare.
Betiko ote nintzen promes hitzen jabe.
Muga igarotzea pasaporte gabe.

Oraingoz irabazi dugu apustua.
Betiko behar luken sententzi juxtua.
Kendu dute lehen zen lege txar prestua.
Euskaldunok genduen ataka estua.

Pasaportea behar zuen euskaldunak.
Euskal Herrian zehar ibili nahi zunak.
Euskaldun batentzako zer kontu ilunak.
Orain gabe bagabiltz harat eta hunat.

Hago eta ifarra Ama baten haurrak.
Hesiaz banaturik zer une makurrak.
Hori jasan izan du Euskal Herri lurak.
Baimenaren menpean anaiei agurrak.

Baina ni zer ari naiz nire kontuakin.
Zu aipatzea ia ahantzirik Mattin.
Nik zer sentitu nuen behar duzu jakin.
Ahetze utzi nuen pena handiakin.

Meza nagusi eder bikain dotoriak.
Ahetzeko elizan denek kantariak.
Baziran txistulari eta dantzariak.
Hego aldetik berriz uts bertsolariak.

Horrek eman zidan halako tristura.
Nolabait hausten zuen han zegoen bilkura.
Nahiz ta zuk ez agertu horren errenkura
Etzenduen merezi ez hutsune hura.

Festa antolatu zen zure omenetan.
Ondo merezitako gauza bat benetan.
Irripar txit gozoa zure ezpainetan.
Esker onez agertzen zendun ordainetan.

Jende geio zugana bildutzerik etzen.
Hainbeste automobil bide ta sahietzen.
Orixé erraten zen batean ta bertzen.
Hau da kristau pilua dagona Ahetzen.

Gerora agertu zen bertsolari frango.
Bertso ederrik nola ez gendun entzungo.
Agur Mattin lehenez Ahetze urrengo.
Berriz elkartu arte gauden denok ondo.

"LEXO".

hormazprayko

zeruko argia

zeruko argiaren eranskina
hormastekaria

150 pezeta

Gipuzkoa besterik ez dugu gogoan hargatik Probintzial da gure izena.

Gure probintziaren aurrerabidean gero eta lankide sutsuagoak izateko prest gaituzu: bai nekazaritzan, bai industrian, bai merkatalgoan, bai komunikabideetan,... edozein alorretan. Gipuzkoan bizi maila goratzeko bidea gerta litekeen guztian. Probintzial izena daramagu eta gipuzkoar aurrerabidearen alde ari gara ahaleginetan beti ere.

GIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA